

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Західноукраїнський національний університет
Факультет фінансів та обліку
Кафедра обліку і оподаткування

Кубей Сергій Ігорович

**Облік, аналіз і контроль в системі управління установами
державного сектору економіки/ Accounting, analysis and Control in
the Public Sector Entities' management system**

Спеціальність – 071 „Облік і оподаткування”
освітньо-професійна програма – Облік і контроль в державному секторі економіки
Випускна кваліфікаційна робота

Виконав студент групи ОДСм-21
Кубей С.І.

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, І. Д. Бенько

Випускну кваліфікаційну роботу
допущено до захисту

„ _____ ” _____ 2022 р.

Завідувач кафедри
к.е.н., доцент

_____ **Починок Н.В.**

Тернопіль – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	5
1.1. Роль і місце обліку, аналізу та контролю в діяльності органів місцевого самоврядування	5
1.2. Фінансові аспекти розвитку місцевого самоврядування	12
Висновки до розділу 1	15
РОЗДІЛ 2. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	17
2.1. Облік активів: сучасний стан та напрямки вдосконалення	17
2.2. Методика обліку обмінних і необмінних операцій	26
2.3. Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами	31
2.4. Інформаційні технології обліку в системі управління установами державного сектору економіки	36
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ	41
3.1. Аналіз основних показників діяльності	41
3.2. Концептуальні підходи щодо впровадження внутрішнього контролю	46
Висновки до розділу 3	54
Висновки	55
Список використаних джерел	58
Додатки	66

ВСТУП

Актуальність теми. Обраний нашою державою вектор розвитку передбачає використання національних стандартів бухгалтерського обліку та узгодження основних положень ведення обліку з міжнародною практикою.

Значний внесок у розроблення теоретико-методичних основ організації обліку зробили науковці: П.Й. Атамас, Р.Т. Джога, Л.В. Гізатуліна, В.І. Лемішовський, В.С. Лень, С.В. Свірко, Н. І.Сушко та ін.

Беручи до уваги значні здобутки вчених та науковців, слід все ж таки зауважити, що ряд питань залишається неузгодженими. Зокрема, це стосується проведення внутрішнього контролю та порядку відображення в обліку. Неузгодженість особливостей проведення внутрішнього контролю в державному секторі на законодавчому рівні спричиняє ряд незручностей та вимагає детальної розробки напрямків розвитку внутрішнього контролю як на теоретичному, так і на практичному рівнях.

Метою роботи є дослідження теоретичних, методичних та практичних питань організації обліку, аналізу та контролю в органах місцевого самоврядування, а також розробка шляхів їх вдосконалення.

З метою теоретичного вивчення та аналітичної оцінки даної проблеми в роботі ставилися такі основні **завдання**:

- дослідити роль і місце обліку, аналізу та контролю в діяльності органів місцевого самоврядування;
- розглянути фінансові аспекти розвитку місцевого самоврядування;
- вивчити облік активів;
- розглянути методика обліку обмінних і необмінних операцій;
- ознайомитись з особливостями обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами;
- здійснити аналіз основних показників діяльності;
- вивчити концептуальні підходи щодо впровадження внутрішнього контролю;

– обґрунтувати та сформулювати пропозиції щодо удосконалення обліку, аналізу та контролю.

Об’єктом дослідження є організація обліку, аналізу та контролю фінансово-господарської діяльності Борщівської міської ради.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних аспектів організації обліку, аналізу та контролю обмінних і необмінних операцій, активів, розрахунків з дебіторами та кредиторами.

Під час написання роботи ми використовували наступні **методи дослідження**: системний метод, метод наукової абстракції, узагальнення та порівняння, методи моделювання, групування (складання таблиць, схем, графіків), документування проміжних результатів.

Наукова новизна і практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що в роботі вивчено та проведено аналіз основної наукової і методичної літератури за вказаною темою, досліджено особливості бухгалтерського обліку, аналізу та контролю обмінних і необмінних операцій, розрахунків з дебіторами та кредиторами, активів в органах місцевого самоврядування.

Практична значущість отриманих результатів визначається тим, що її можливо використовувати у сфері практичної діяльності місцевих органів.

Апробація результатів роботи та власні публікації. Результат роботи визначається тим, що запропонована методика обліку та перелік аналітичних показників апробовані в Борщівській міській раді, що свідчить про реальність і можливість застосування їх на інших об’єктах для підвищення ефективності їх діяльності. За результатами дослідження опубліковано статті: Контроль в системі управління установою та Облік і контроль запасів: існуючі проблеми та шляхи вирішення.

Обсяг і структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота виконана на 66 сторінках друкованого тексту, складається з вступу, 3 розділів, висновку, списку використаних джерел із 70 найменувань, 17

таблиць, 30 рисунків, 11 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

1.1. Роль і місце обліку, аналізу та контролю в діяльності органів місцевого самоврядування

Основні організаційно-методичні основи здійснення обліку визначено у Положенні про облікову політику. Аспекти облікового процесу, що розкриваються в Положенні про облікову політику ОТГ (рис.1.1).

Розподіл обов'язків працівників бухгалтерії обумовлено об'ємом робіт за кожною обліковою ланкою та окреслюється посадовою інструкцією.

З метою належного забезпечення діяльності установи необхідно правильно та якісно організувати облікову систему.

Основні напрямки удосконалення обліку та фінансової звітності обов'язково повинні враховувати специфічні особливості діяльності установах державного сектору і тому потребують специфічних методів складання звітності, використання інформаційних технологій, які доступні для застосування у таких установах.

Особлива увага має бути зосереджена на автоматизації облікових процесів, яка передбачає застосування сучасних форм облікових реєстрів, створення інформаційних масивів даних, які можливо у них використовувати.

Добре налагоджена система обліку можлива за умови правильного використання нормативно-правої бази. Основним підсумком такої організації є ефективне використання бюджетних коштів у відповідності до вимог стандартів бухгалтерського обліку.

Від правильної постановки облікової політики залежить не лише розвиток окремої установи, але і успіх держави щодо управління фінансами.

Об'єкт регулювання	Напрями регулювання
Форма обліку	Зазвичай передбачається застосування меморіально-ордерної форми обліку та автоматизований механізм її реалізації з використанням спеціального бухгалтерського програмного забезпечення
Документування	Наводяться вимоги до оформлення та подання первинних документів відповідно до Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку
Касові операції	Основним документом, що визначає порядок ведення касових операцій, є Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні від 29.12.2017 р. № 148
Доходи і витрати	Наводиться порядок облікового відображення надходження та витрачання коштів із реєстраційних рахунків, спеціальних реєстраційних рахунків в органах ДК. Наводиться перелік доходів та витрат від обмінних та необмінних операцій. Основними законодавчо-нормативними документами є НП(С)БОДС 124 «Доходи» та 135 «Витрати» [42; 43]
Необоротні активи	Базовими документами, в яких визначені методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про необоротні активи, є НП(С)БОДС 121 «Основні засоби» та НП(С)БОДС 122 «Нематеріальні активи» [38;39]
Запаси	Документом, в якому визначені методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси є НП(С)БОДС 123 «Запаси» [40]
Звітність	Наводиться склад та строки подачі фінансової, бюджетної, статистичної, податкової та соціальної звітності ОТГ
Інвентаризація	Документом, що регулює порядок проведення інвентаризації, є Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 р. № 879

Рис. 1.1. Основні аспекти облікового процесу, що розкриваються в Положенні про облікову політику ОТГ

Примітка розроблено автором за даними [15; 38;39;40;42;43]

Розподіл функціональних обов'язків працівників відділу бухгалтерського обліку ОТГ (рис.1.2).

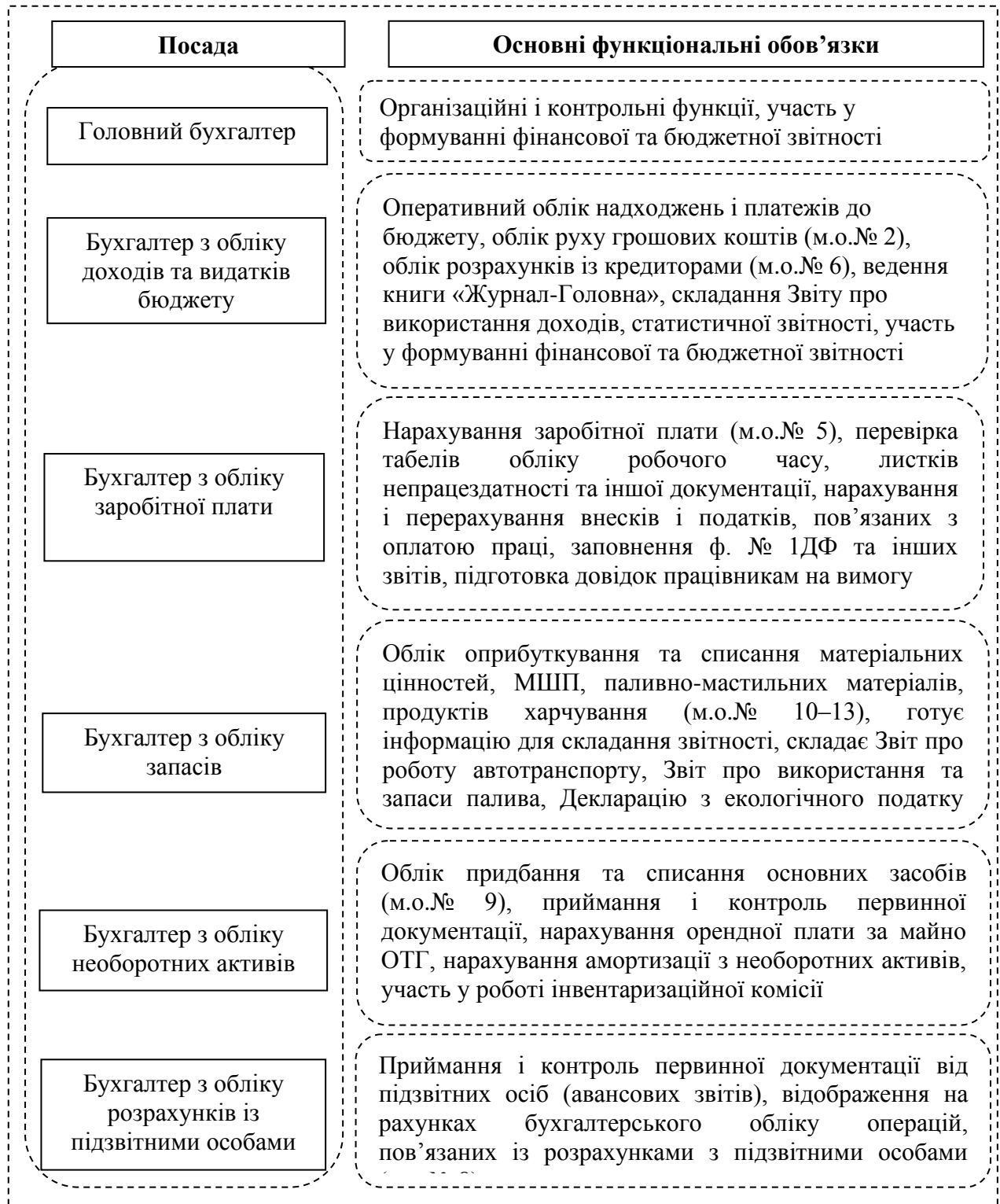

Рис. 1.2. Розподіл функціональних обов'язків працівників відділу

бухгалтерського обліку ОТГ

Примітка розроблено автором за даними [15]

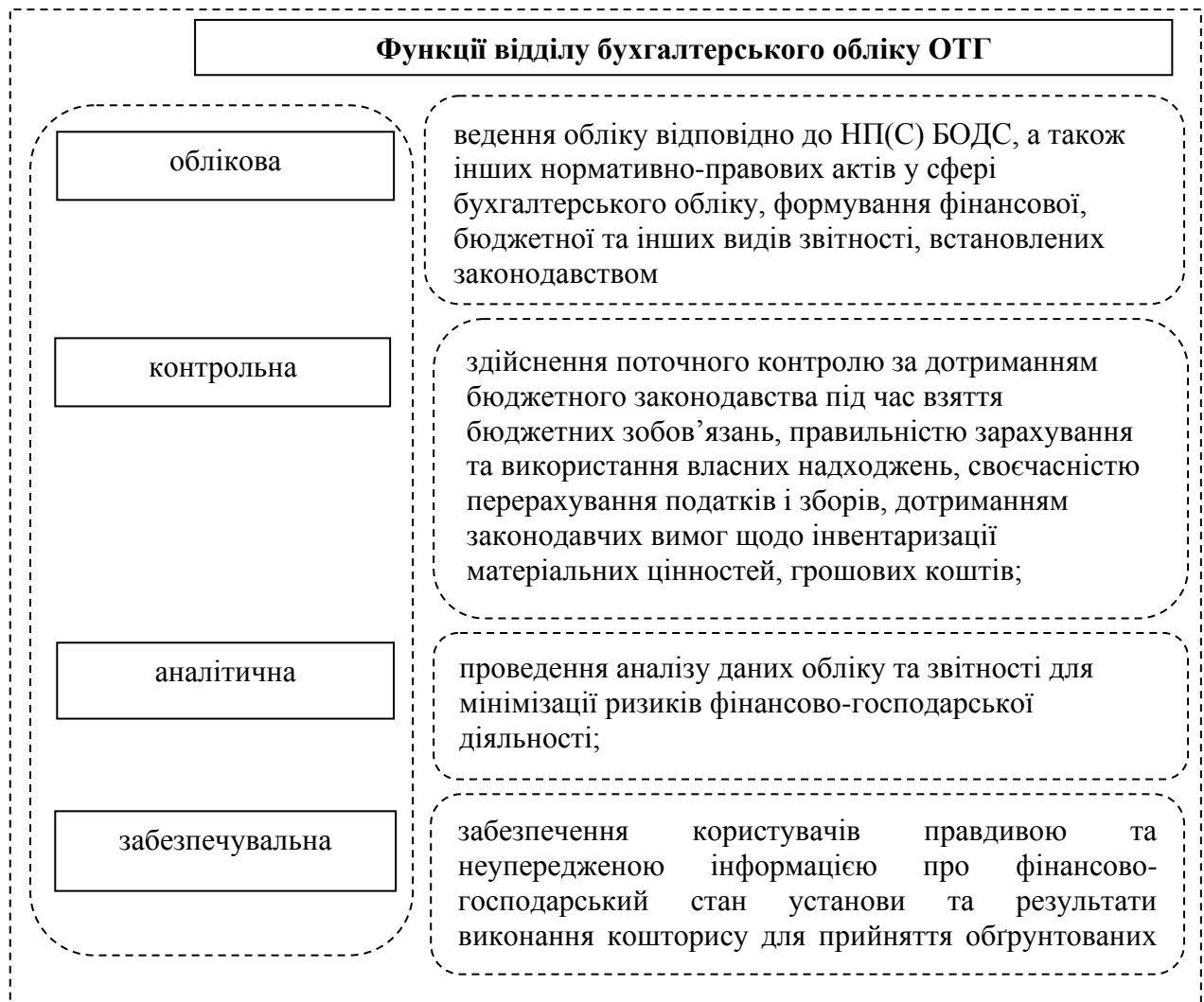

Рис. 1.3. Функції відділу бухгалтерського обліку ОТГ

Примітка розроблено автором за даними [15]

В сучасних умовах господарювання інформаційному забезпеченню надається важливе значення, бо на нього впливають певні тенденції, які безпосередньо пов'язані із збільшенням обсягів та покращенням якості інформаційних ресурсів та безпосередньо застосовуються у прийнятті управлінських рішень; також важливе значення мають інформаційні технології, які широко застосовуються у діяльності установ державного сектору.

Успішне вирішення завдань аналізу діяльності установи неможливо без створення й ефективного функціонування фінансово-економічної інформації. Інформаційне забезпечення містить у собі сукупність вхідної інформації, результати її проміжної обробки, вихідні дані й кінцеві результати аналізу, що надходять у систему управління, тобто являє собою сукупність даних, що всебічно характеризують діяльність установи на різних етапах їхнього формування.

Аналіз діяльності установи здійснюється поетапно і передбачає проведення загального аналізу, з врахуванням особливостей діяльності, далі проводиться аналіз джерел фінансування та встановлюються причини дефіциту чи профіциту з обов'язковим обґрунтуванням факторів впливу на ці процеси. На наступному етапі доцільно провести аналіз показників балансу та виконання кошторису, тому облікові працівники повинні постійно підтримувати відповідний рівень, як теоретичних, так і практичних знань, щоб належно використовувати отриману інформацію з метою налагодження ефективної роботи установи.

Процес, який передбачає цілеспрямований збір інформації з метою проведення оцінки та підготовки даних для прийняття управлінських рішень за усіма напрямками фінансово-господарської діяльності установи, розглядається як інформаційне забезпечення економічного аналізу. Така інформація потрібна як управлінському персоналу установи, який використовує окрім фінансової звітності дані, що сформовані на основі поточного і оперативного-статистичного обліку, так і зовнішнім користувачам, які використовують інформацію, що міститься у фінансовій звітності. Кожен із вказаних користувачів використовує лише ту інформацію, яка необхідна йому, виходячи із конкретних інтересів, які він переслідує.

Інформаційне забезпечення має формуватися належним чином та постійно удосконалюватись з урахуванням сучасних вимог, принципів і відповідати якісним характеристикам, які мають корисність для прийняття рішень, бути доречним та своєчасним. Важливо, щоб отриману інформацію

(аналітичні дані) щодо діяльності установи можна було порівнювати з даними аналогічної інформації інших установ з метою прийняття ефективних рішень та переймання позитивного досвіду, як іншої установи, так і зарубіжного досвіду.

Застосування поняття внутрішнього контролю у нормативно-правових документах (рис. 1.4) [14; 54; 55].

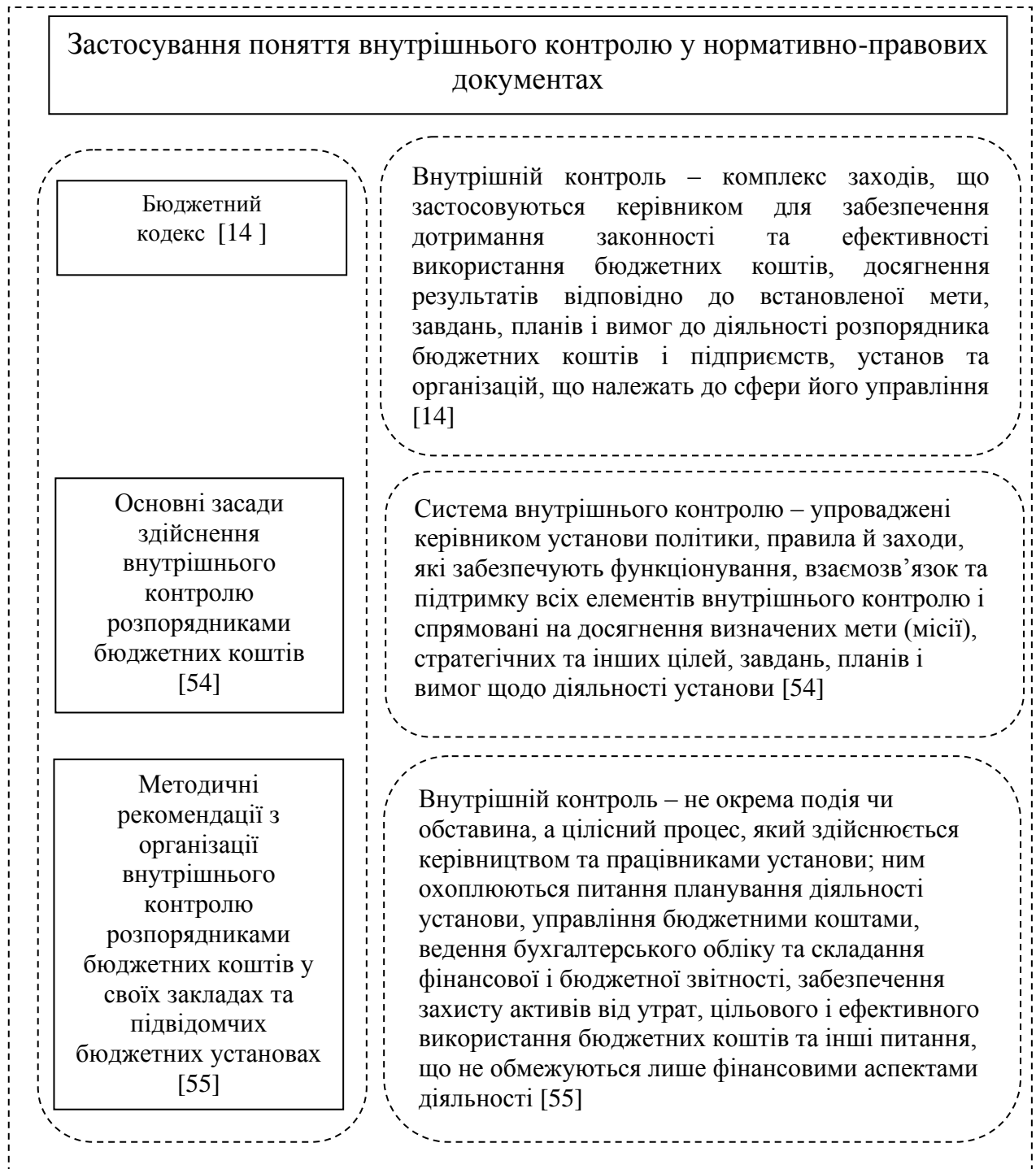

Рис. 1.4. Застосування поняття внутрішнього контролю у нормативно-правових документах

Примітка розроблено автором за даними [14; 54; 55]

Контроль в системі управління установою має на меті своєчасне виявлення факторів, що негативно впливають на ефективну діяльність установи, а у подальшому передбачає ліквідацію впливу цих факторів, для того, щоб установа могла виконувати поставлені перед нею завдання.

Побудова ефективної системи контролю в установах державного сектору економіки ґрунтується на засадах внутрішнього контролю.

Аналіз законодавчої бази щодо питань внутрішнього контролю вказує на те, що вона у більшості випадків залишає поза увагою суб'єкти господарювання, а розповсюджується лише на розпорядників бюджетних коштів.

В процесі здійснення контрольних заходів в установі керівник має забезпечити постійний контроль щодо використання інструкцій, інших нормативних документів, належний доступ до облікових записів відповідних осіб, а також фізичний контроль над усіма підконтрольними ресурсами та такими, які вимагають особливих умов зберігання, контроль за правильністю відображення облікових операцій та порівняння цих даних із фактичними показниками діяльності установи за відповідний період, контроль за роботою працівників у відповідності до встановлених вимог.

Для того, щоб створити надійне інформаційне забезпечення необхідно, щоб інформація була повною, достовірною та своєчасно надходила до користувачів. З метою прийняття об'єктивних управлінських рішень уся обліково-економічна інформація має бути детально досліджена з врахуванням факторів впливу на неї.

Раціональне і правильне використання інформаційних технологій визначає зміни в проведенні обліку, аналізу та контролю, поглиблює склад і структуру облікової інформації, а у подальшому допомагає удосконалити

процес управління установою та впливати на ефективну її діяльність з урахування сучасних економічних викликів.

1.2. Фінансові аспекти розвитку місцевого самоврядування

Основними повноваженнями місцевих виконавчих органів влади щодо використання фінансових ресурсів є (рис.1.5)

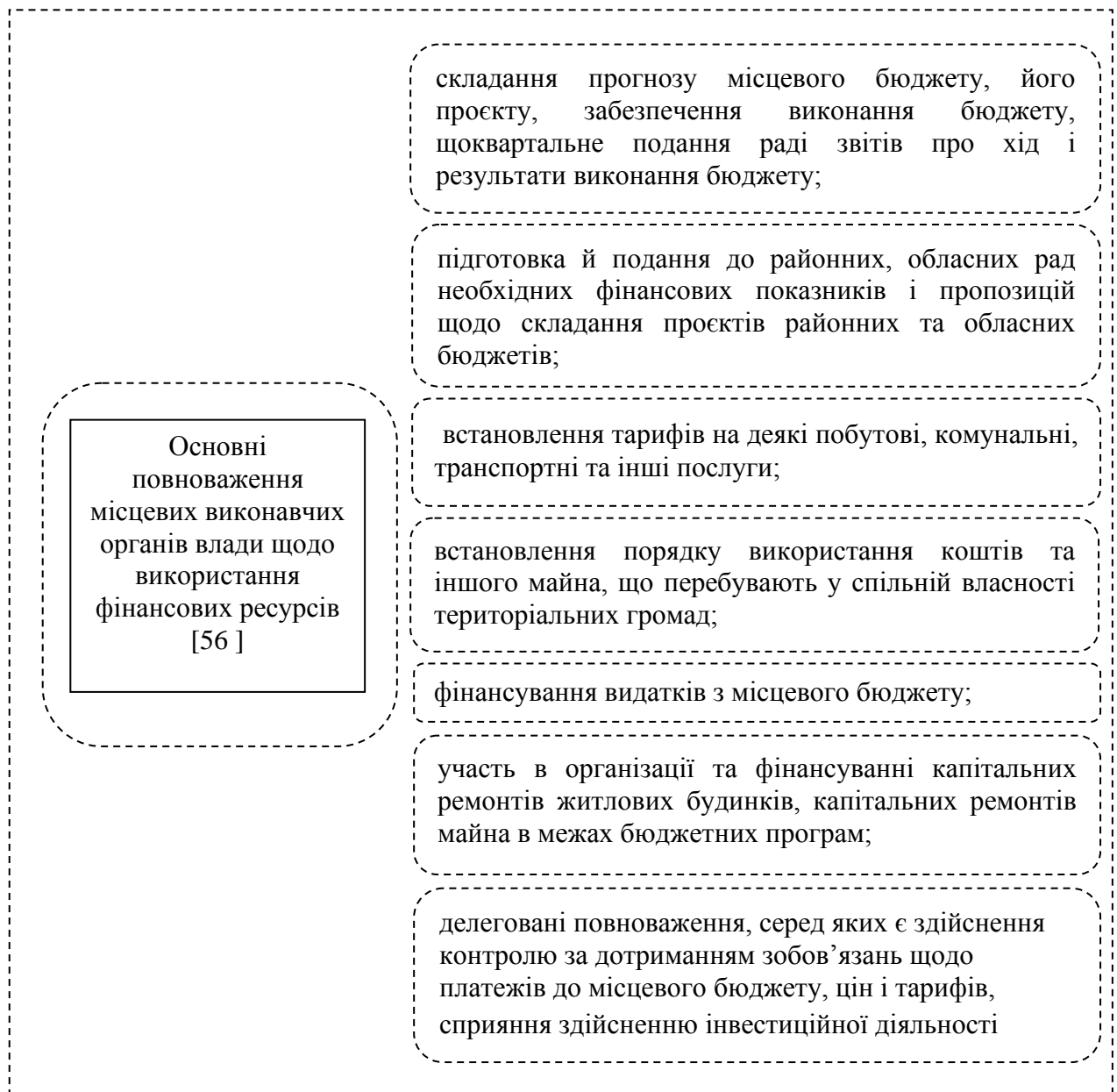

Рис. 1.5. Повноваження місцевих виконавчих органів щодо використання фінансових ресурсів

Примітка розроблено автором за даними [56]

В процесі реформи децентралізації відбулись значні зміни, які дали можливість розширити можливості місцевого самоврядування, Однак, це потребує прийняття нових управлінських рішень. ОТГ повинні активно розвиватись у економічному та соціальному напрямках і таким чином поповнювати місцеві бюджети з метою швидкого розвитку територій.

Ефективність використання коштів (рис. 1.6)

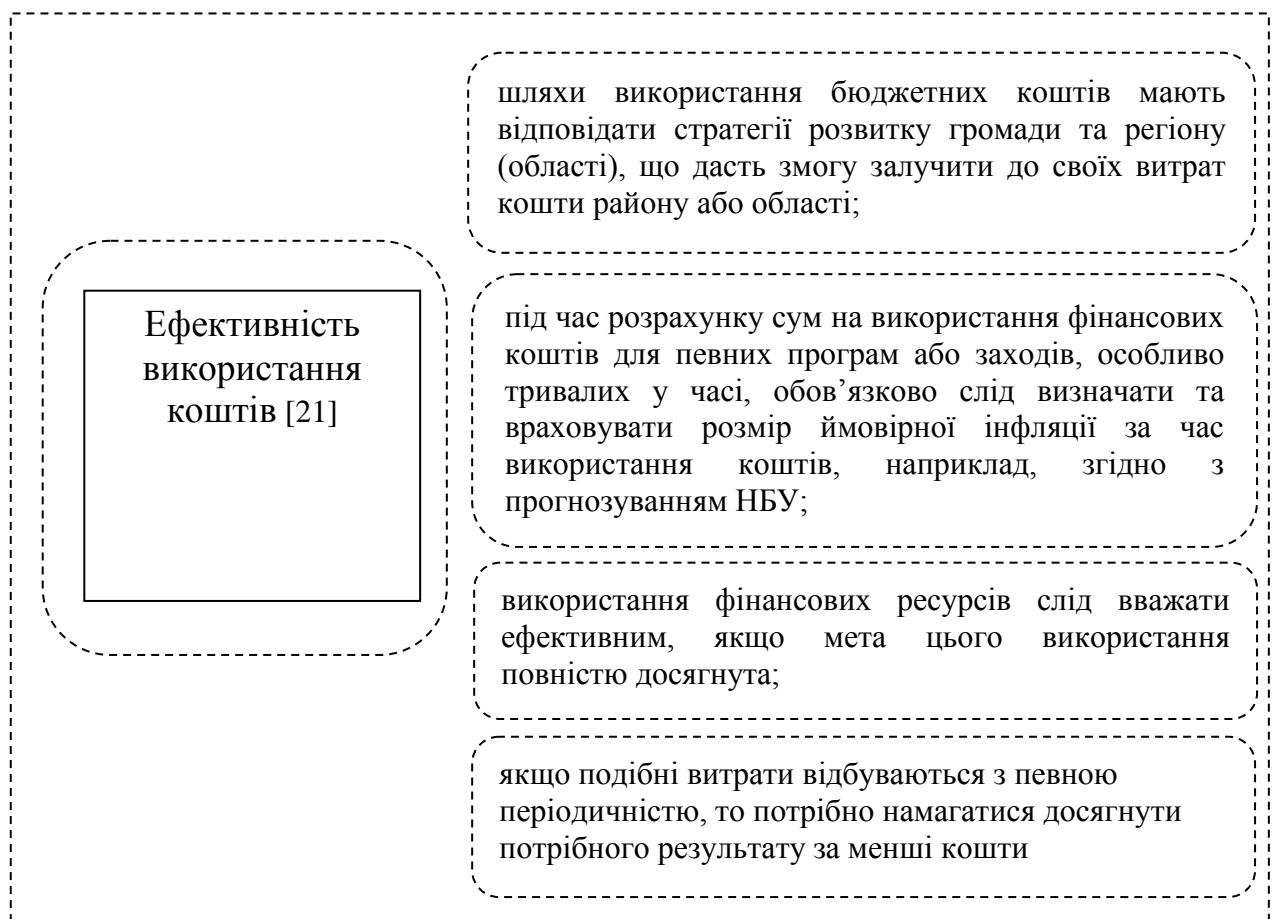

Рис. 1.6. Ефективність використання коштів

Примітка розроблено автором за даними [21]

Окрім зазначених шляхів удосконалення ефективності використання коштів доцільно зазначити, що кошти можуть використовуватись ефективно лише тоді, коли вони є у достатній кількості, тобто необхідно вирішити, у першу чергу, проблему шляхів надходження коштів. У цьому напрямку доцільно провести аналіз як внутрішніх, так і зовнішніх чинників, що впливають на ці процеси та організувати належне навчання працівників органів місцевого самоврядування з метою розроблення напрямків ефективного використання фінансових ресурсів і систем мотивації працівників щодо належного використання коштів.

Розвиток місцевого самоврядування можливий за умови підтримання з боку держави, яка має забезпечити на законодавчому рівні економічні умови для таких процесів. Така підтримка залежить від багатьох факторів. Зокрема важливе значення має розширення повноважень органів місцевого самоврядування і успішне адміністрування податків та зборів з метою посилення зацікавленості у збільшенні власних бюджетів і покращенні соціально-економічного розвитку, тому керівник ОТГ має приймати управлінські рішення спрямовані на ефективне використання наявних фінансових ресурсів, їх раціональний розподіл та посилення зацікавленості у розвитку території.

К. Роменська пропонує «підвищити ефективність використання коштів місцевих бюджетів шляхом постійного оцінювання їх використання, вдосконалення форм звітності та моніторингу показників ефективності та їх змінювання за необхідності, стимулювання та мотивації керівників відповідних органів або встановлення рівня їх відповідальності за результат використання коштів» [31].

Недостатність коштів у дохідній частині бюджету зумовлена низькою підприємницькою діяльністю, а також невміння знаходити у своїй діяльності резерви і нові потенційні можливості щодо залучення грандових програм. З метою підвищення ефективності використання коштів необхідно постійно проводити їх оцінку, знайти шляхи стимулювання керівників органів

місцевого самоврядування та встановити рівень їх відповідальності.

З боку держави доречно розробити методику встановлення ефективності використання коштів на основі порівняння бюджетних програм з пріоритетами соціально-економічного розвитку регіону і держави в цілому, визначити критерії доцільності використання коштів та порівняти показники бюджетної програми за попередні періоди з фактичними результатами, що були досягнуті чи передбачаються досягти при виконанні бюджетної програми.

Для кращого забезпечення потреб місцевого населення у наданні якісних та доступних послуг має бути забезпечена фінансова самостійність регіону, розроблена програма розвитку території з метою розширення інвестиційної привабливості та запроваджене ефективне державне управління розвитком регіону.

Доцільно зазначити, що необхідно враховувати усі види діяльності, які проводять ОТГ, і які дають можливість поповнити доходи. Зокрема, потрібно створити достатню кількість робочих місць, що дозволить розвивати малий та середній бізнес і максимально наблизити надання послуг до споживача.

На діяльність органів місцевого самоврядування значний негативний вплив мають військові дії, тому що вони спричинюють зростання цін, знижують можливість надання послуг, виникає брак кадрів через військові дії, відбуваються значні руйнування об'єктів не лише виробничої, але і соціальної інфраструктури. У таких випадках необхідно увагу зосередити на зарубіжному досвіді країн, які уже були у подібній ситуації і вирішували такі проблеми. Особливу увагу необхідно зосередити на ефективності запровадження нових проектів з метою відновлення економіки країни та кожного регіону зокрема.

Висновки до розділу 1

Важливе значення в діяльності уставу надається правильній організації

облікової політики, тому її формування можна розглядати як один із основних напрямків підвищення ефективності діяльності. Якщо облікова політика сформована належним чином, то це дає можливість керівнику швидко приймати найбільш раціональні рішення, провести своєчасно аналіз основних показників діяльності, здійснювати контроль за ефективним використання бюджетних коштів у відповідності до кошторису. Змінювати принципи облікової політики установа може лише за умови чіткого обґрунтування показників, які вказуватимуть, що така зміна забезпечить ефективніше та достовірніше відображення усіх господарських процесів, що здійснюються в установі та удосконалисть процес формування фінансової звітності. Однак, при цьому обов'язково мають бути збережені встановлені методологічні засади ведення обліку за умови дотримання усіх нормативно-правових актів, що стосуються проблематики обліку в державному секторі.

При умові зміни облікової політики, установа зобов'язана внести зміни до існуючого наказу про облікову політику або видати новий наказ, у якому обов'язково зазначити ті моменти, щодо яких було проведено зміну і які не були зазначені раніше.

РОЗДІЛ 2

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Облік активів: сучасний стан та напрямки вдосконалення

Усі активи установи розподіляють на групи (рис. 2.1).

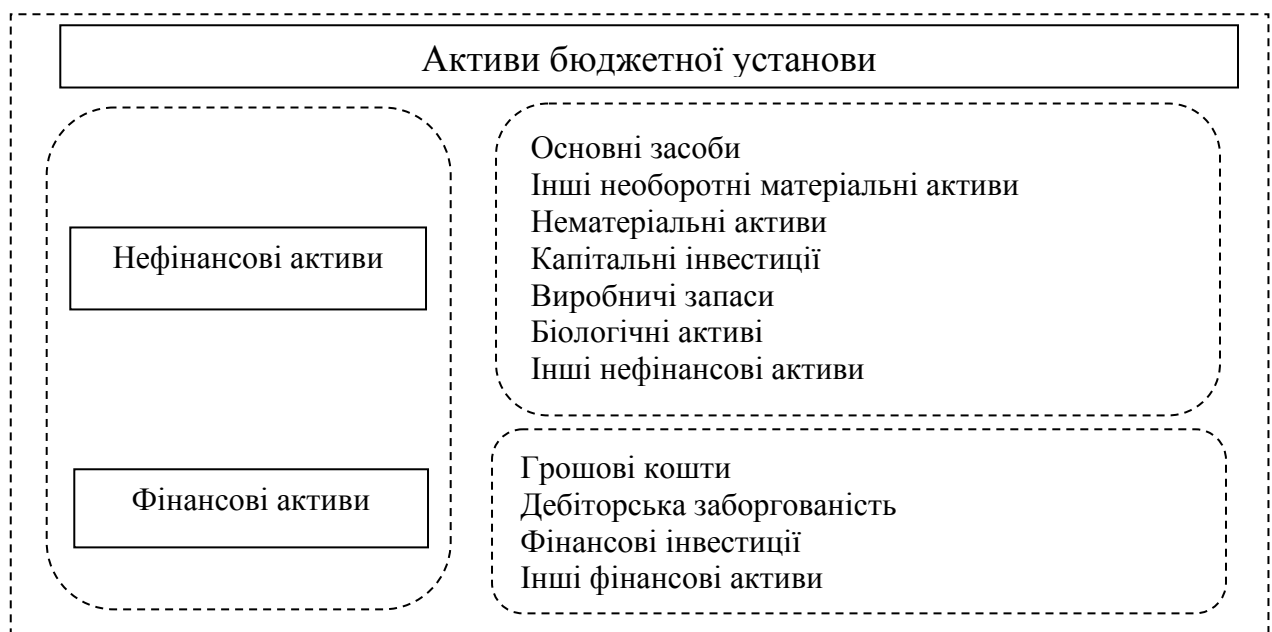

Рис. 2.1. Активи бюджетної установи

Примітка розроблено автором за даними [50]

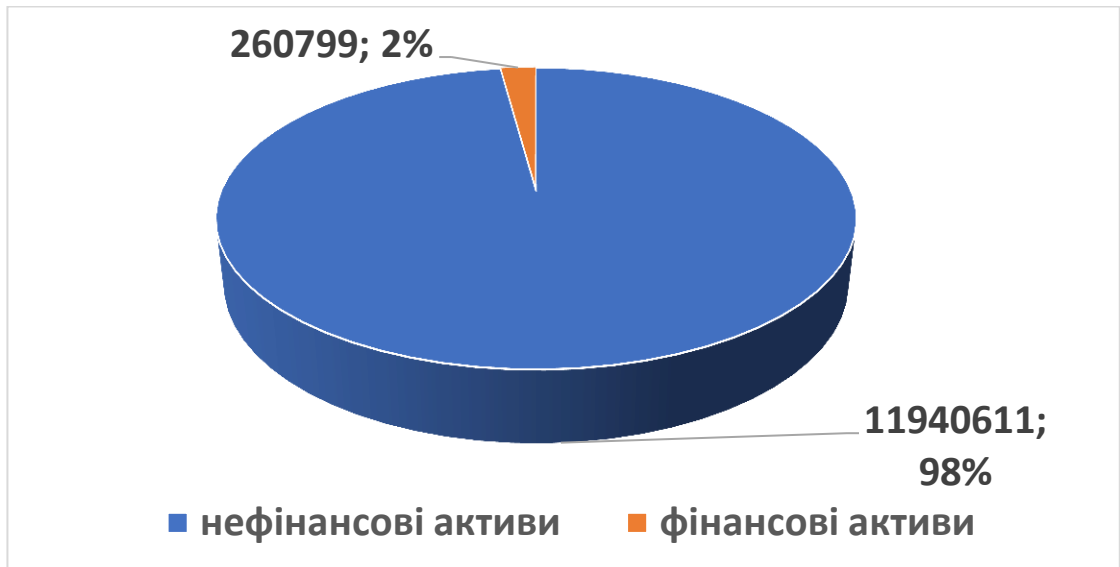

Рис. 2.2.Склад активів установи на 1 січня 2022 року

Примітка розроблено автором за даними додатка А

Враховуючи дані рисунка 2.2 можна зазначити, що 98% (11940611 грн.) становлять нефінансові активи і лише 2% припадає на фінансові активи.

Рис. 2.3. Склад та структура нефінансових активів на 1 січня 2022 року

Примітка розроблено автором за даними додатка А

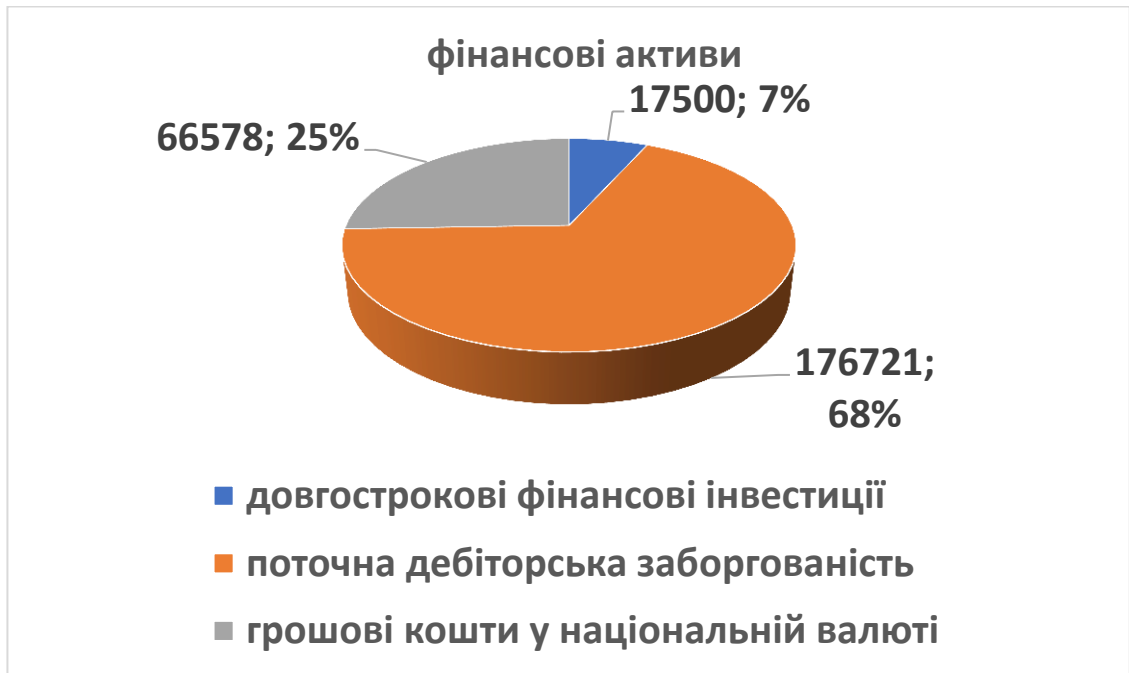

Рис. 2.4. Склад та структура фінансових активів на 1 січня 2022 року

Примітка розроблено автором за даними додатка А

За даними рисунка 2.3 зауважимо, що структуру нефінансових активів на 1 січня 2022 року формують основні засоби, на які припадає 94% (11154040 грн.) усіх нефінансових активів; незавершені капітальні інвестиції – 5% (628900 грн.) та запаси 1% (157671 грн.).

Дані рисунка 2.4 вказують на те, що в структурі фінансових активів на 1 січня 2022 року 68% займає поточна дебіторська заборгованість, тобто це розрахунки за товари, роботи, послуги (176721 грн.); 25% припадає на грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у національній валюті в казначействі (66578 грн.); 7% – довгострокові фінансові інвестиції (17500 грн.).

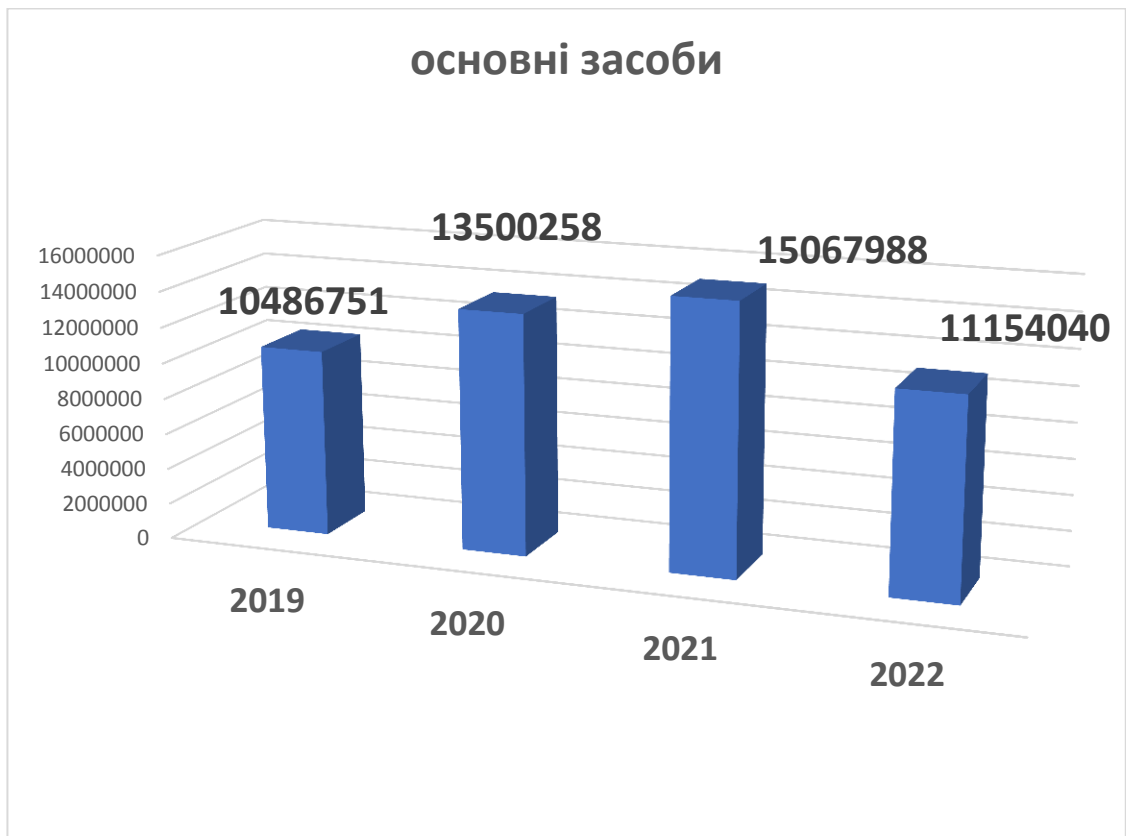

Рис. 2.5. Балансова вартість основних засобів за досліджувані роки

Примітка розроблено автором за даними додатка А,Б,В,Д

За даними рисунка можна прослідкувати, що вартість основних засобів за досліджувані роки суттєвих змін не зазнала. Однак у 2022 році їх вартість знизилась та становила 11154040 грн.

Таблиця 2.1

Облік придбання основного засобу в травні 2022 року

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Отримано цільове фінансування для придбання основного засобу	2313	5411	11000,00
2.	Перераховано кошти постачальникам	6211	2313	11000,00
5.	Зараховано об'єкт до складу основних засобів після введення в експлуатацію	1014	1311	11000,00
	одночасно	5411	5111	11000,00

Примітка. Розроблено за даними [50]

З метою ефективного використання основних засобів необхідно постійно спостерігати за їх технічним станом і залучати висококваліфікованих фахівців для роботи на них та проведення складних ремонтів.

Резерви кращого використання полягають у вдосконаленні їх структури, тому в процесі формування структури основних засобів доцільно провести їх детальний аналіз, що дасть можливість визначити, яка з груп основних засобів є найвагомішою, з урахуванням специфіки діяльності установи, та на цій основі встановити співвідношення нових і тих, що вже знаходяться у використанні та їх оптимальний розподіл за групами та підгрупами.

Проведений аналіз дозволить здійснити заходи щодо заміни старого обладнання, чи провести його модернізацію, скоротити терміни ремонтів, ліквідувати незадіяне обладнання чи передати його іншій установі.

Доцільно зазначити, що головною ознакою, що вказує на ефективне використання основних засобів є збільшення обсягів надання послуг при умові дотримання вимоги якості надання таких послуг.

За даними рисунка 2.6 необхідно зазначити, що вартість незавершених капітальних інвестицій має тенденцію до зниження. На 1 січня 2022 року вона становила лише 628900 грн.

Рис. 2.6. Балансова вартість незавершених капітальних інвестицій на 1 січня відповідних років

Примітка розроблено автором за даними додатка А,Б,В,Д

Рис.2.7. Балансова вартість запасів на 1 січня відповідних років

Примітка розроблено автором за даними додатка А,Б,В,Д

За даними рисунка 2.7 доречно зазначити, що балансова вартість запасів на 1 січня досліджуваних років змінювалась. У 2020 році вона була найвищою та становила 1938950 грн. Однак, якщо порівняти два останні роки, то зміна була досить значною і зниження відбулось на 1285421 грн. На 1 січня 2022 року вартість запасів становила усього 157671 грн.

В травні 2022 року було отримано безоплатно на суму 318 грн. медикаменти та перев'язувальні матеріали, а також придбано запаси через підзвітну особу на суму 520 грн. (табл.2.2).

Таблиця 2.2

Облік запасів в травні 2022 року

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Отримано гуманітарну допомогу у натуральній формі	1512	7511	318,00
2.	Оприбуткування придбаних запасів через підзвітну особу	1515	2116	520,00
3.	Списано запаси	8013	1512, 1515	838,00

Примітка. Розроблено за даними [50]

Як видно з таблиці в установі було придбано виробничі запаси через підзвітну особу; отримано гуманітарну допомогу; списано запаси.

З метою удосконалення обліку запасів необхідно провести узагальнення як теоретико-методологічних, так і методико-організаційних засад обліку, аналізу та контролю. В установі доцільно здійснити детальний аналіз наявних запасів та провести якісний поточний контроль з метою забезпечення оптимальної потреби та ефективного використання, так як надлишкові запаси спонукають до збільшення витрат на їх зберігання. Також доцільно розробити вдалу систему автоматизації обліково-аналітичних робіт щодо управління запасами та чітко організувати контрольні процедури і використовувати раціональні методи проведення інвентаризації.

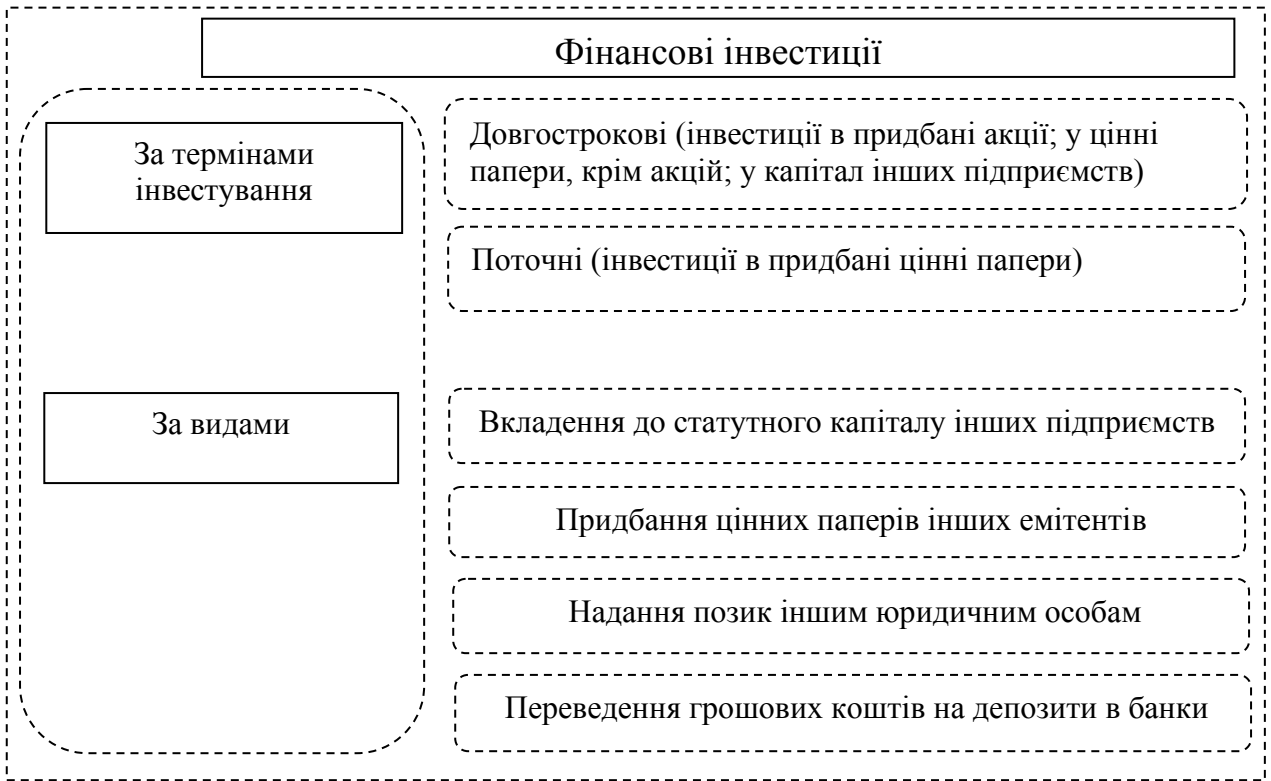

Рис. 2.8. Фінансові інвестиції

Примітка розроблено автором самостійно

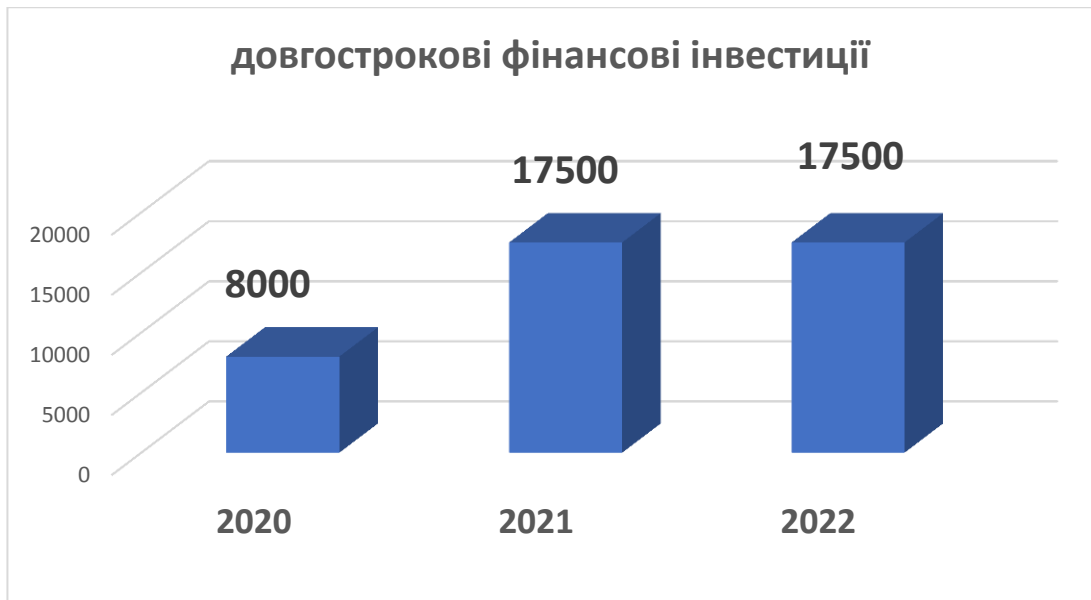

Рис.2.9. Балансова вартість довгострокових фінансових інвестицій за досліджувані роки

Примітка розроблено автором за даними додатка А,Б,В

Аналізуючи балансову вартість довгострокових фінансових інвестицій за досліджувані роки доцільно вказати, що суттєвих змін не відбулось. На 1 січня 2021 та 2022 роки вона залишилась на тому ж рівні та становила 17500 грн.

Фінансові інвестиції – це активи, які утримуються (контролюються) установою з метою отримання економічних вигід від їх володіння [44].

Рис.2.10. Балансова вартість грошових коштів за досліджувані роки
Примітка розроблено автором за даними додатка А,Б,В,Д

Таблиця 2.3

Облік грошових коштів у касі за травень 2022 року

Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1. Надійшла в касу сума в рахунок погашення недостачі	2211	2115	135,00
2. Повернено в касу невикористану підзвітну суму	2211	2116	254,00
3. Отримано благодійні внески	2211	7511	800,00

Примітка. Розроблено автором за даними [50]

Грошовий потік формується з різних видів коштів (готівкових і безготівкових) та специфічних фінансових інструментів (еквіваленти грошових коштів та електронні гроші), які вимагають правильної класифікації та належної методики обліку.

Грошовий потік доцільно вивчати як рух грошових коштів, тобто до уваги беруть як надходження, так і виплату коштів за певний обліковий період у процесі здійснення господарської діяльності.

За умови, що кошти розміщують на депозитах, то виникає необхідність відображати відсотки, які розглядаються в обліковій практиці як додаткове джерело надходження в процесі здійснення фінансової діяльності.

Таблиця 2.4

Облік еквівалентів грошових коштів розпорядників бюджетних коштів

Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки		Підстава для запису
	Дебет	Кредит	
1. Визнано еквіваленти грошових коштів унаслідок розміщення тимчасово вільних грошових коштів на депозитному рахунку до запитання	2315 «Рахунки для обліку депозитних сум»	2313 «Реєстраційні рахунки»	Платіжне доручення, виписка з реєстраційного рахунка, виписка з депозитного рахунка
2. Нараховано відсотки на суму депозиту	2117 «Інша поточна дебіторська заборгованість»	7311 «Фінансові доходи розпорядників бюджетних коштів»	Розрахунок або бухгалтерська довідка
3. Приєднано відсотки до депозиту за умовами депозитного договору	2315 «Рахунки для обліку депозитних сум»	2117 «Інша поточна дебіторська заборгованість»	Виписка з депозитного рахунка
4. Списано еквіваленти грошових коштів унаслідок витребування депозиту на вимогу розпорядника	2313 «Реєстраційні рахунки»	2315 «Рахунки для обліку депозитних сум»	Платіжне доручення, виписка з депозитного рахунка, виписка з реєстраційного рахунка

Примітка. Розроблено автором за даними [50]

Подальші дослідження обліку грошових потоків в установах державного сектору необхідно зосередити на поліпшенні якості інформаційного забезпечення з метою забезпечення ефективності їх використання. Особливості бюджетного фінансування спонукають до проведення аналізу ефективності управління грошовими коштами у процесі виконання бюджетних програм.

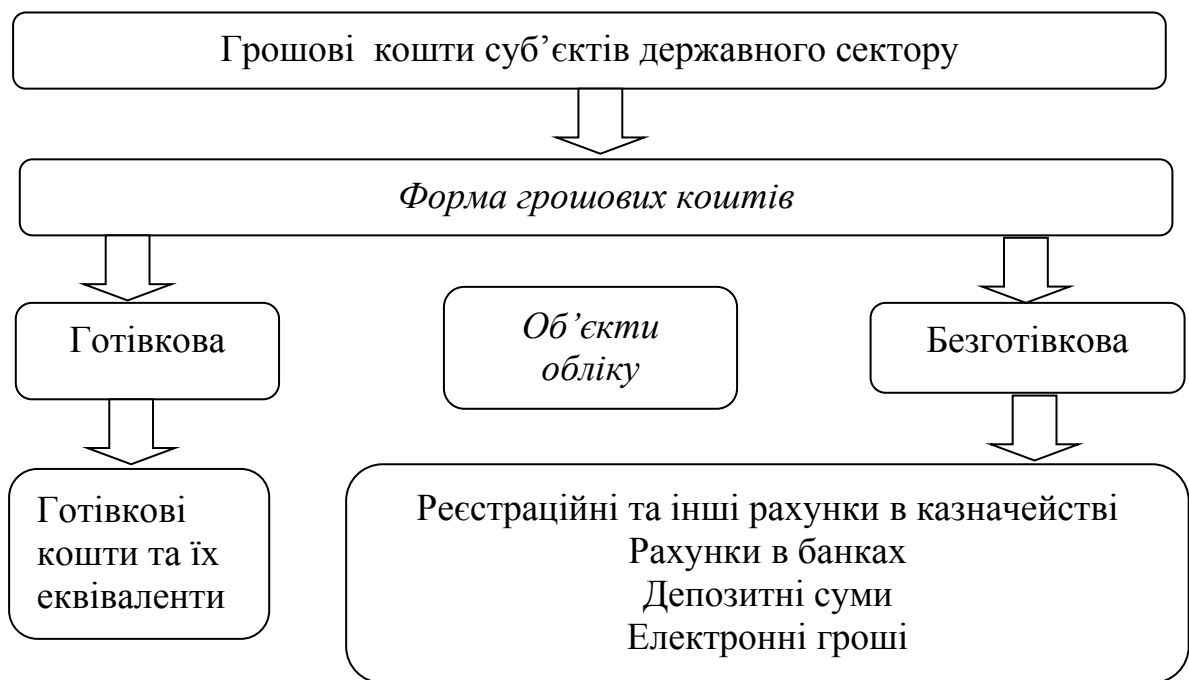

Рис.2.11. Форми існування грошових коштів

Примітка. Розроблено автором самостійно

На нашу думку, з метою удосконалення обліку грошових потоків доцільно покращити якість та аналітичність розкриття інформації у звіті про рух грошових коштів, що формується суб'єктами державного сектору.

2.2. Методика обліку обмінних і необмінних операцій

Для установ державного сектору економіки найважливішим джерелом фінансового забезпечення є кошти державного та місцевих бюджетів, а також

кошти, які отримано із інших джерел, які розглядаються як додаткові фінансові ресурси.

Таблиця 2.5

Облік доходів за 2021 рік

Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки		Сума, грн.
	Дебет	Кредит	
1. Надходження бюджетних асигнувань	2313	7011	73062685
2.Визнання суми доходу від надання послуг	2111	7111	199787
3. Надходження від надання послуг (виконання робіт)	2313	2111	199787
4.Усього доходів від обмінних операцій			73262472
5.Інші доходи від необмінних операцій	2313	7511	822412
6. Усього доходів від необмінних операцій			822412
7. Усього доходів			74084884

Примітка. Розроблено автором за даними додатка Е

З таблиці можемо зробити висновок, що за 2021 рік установа отримала доходів на суму 74084884 грн.: у т. ч. від обмінних операцій 73262472 грн. та 822412 грн. від необмінних операцій.

Рис. 2.12. Склад доходів за 2021 рік

Примітка. Розроблено автором за даними додатка Е

У складі доходів за 2021 рік 99% припадає на доходи від обмінних операцій і лише 1% це доходи від необмінних операцій.

Рис. 2.13. Структура доходів від обмінних операцій за 2021 рік

Примітка. Розроблено автором за даними додатка Е

Рис. 2.14. Склад витрат за 2021 рік

Примітка. Розроблено автором за даними додатка Е

Структура доходів від обмінних операцій за 2021 рік на 99,7% сформована на основі бюджетних асигнувань, важливо зазначити, що лише 0,3% припадає на доходи від надання послуг.

У складі витрат за 2021 рік 96,8% припадає на витрати від обмінних операцій і лише 3,2 % це витрати від необмінних операцій.

Таблиця 2.6

Елементи витрат за обмінними операціями за 2021 рік

Стаття	Код рядка	За звітний період, грн.	Питома вага, %
Витрати на оплату праці	2820	51403292	71,6
Відрахування на соціальні заходи	2830	11324227	15,7
Матеріальні витрати	2840	8629398	12,0
Амортизація	2850	408137	0,6
Інші витрати	2860	12032	0,1
Усього	2890	71777086	100

Примітка. Розроблено автором за даними додатка Е

Рис. 2.15. Елементи витрат за обмінними операціями за 2021 рік

Примітка. Розроблено автором за даними додатка Е

За даними таблиці 2.6, рисунка 2.15 та додатка Е можна зазначити, що найбільшу питому вагу становлять витрати на оплату праці 51403292 грн., або це становить 71,6%; відрахування на соціальні заходи – 11324227 грн. (15,7%); матеріальні витрати – 8629398 грн. (12%); амортизація – 408137 грн. (0,6%); інші витрати 12032 грн. (0,1%). Усього витрат за обмінними операціями – 71777086 грн., що становить 100%. Як бачимо, витрати на оплату праці займають найвагомішу частку у витратах за обмінними операціями за 2021 рік.

Таблиця 2.7

Облік оплати праці

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки	
		Дебет	Кредит
1.	Нараховано заробітну плату працівникам	8011	6511
2.	Нараховано єдиний соціальний внесок на суми нарахованої заробітної плати за ставкою якого становить 22%	8012	6313
2.	Утримано податок на доходи фізичних осіб за ставкою 18%	6511	6311/1
3.	Утримано військовий збір за ставкою 1,5%	6511	6311/2

Примітка. Розроблено автором за даними [50]

Таблиця 2.8

Облік нарахування зарплати головному бухгалтеру Гусак У.В. за липень 2021 року

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки		Сума грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Нарахування зарплати працівнику (основна та додаткова)	8011	6511	7024,58
2.	Утримано ПДФО (18%)	6511	6311	1264,42
3.	Утримано військовий збір (1,5%)	6511	6311	105,37
4.	Всього утримано			1369,79

5.	Сума до сплати			5654,79

Примітка. Розроблено автором за даними додатка Н

Гусак Уляна Василівна головний бухгалтер централізованої бухгалтерії сектору культури та туризму Борщівської міської ради.

Нарахування ЄСВ на зарплату проводиться у розмірі 22%. В обліку нарахування на фонд заробітної плати відображається за дебетом 8012 „Відрахування на соціальні заходи” та кредитом 6313 „Розрахунки із загальнообов’язкового державного соціального страхування” у сумі 1545,41 грн.

2.3. Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами

Скляр Є.В., Храпливий А.І. стверджують, що «дебіторська заборгованість – це майно (матеріальні ресурси, що не оплачені контрагентами, або готівка, що вилучена з кругообігу оборотних засобів»[60].

Рис. 2.16. Дебіторська заборгованість установи державного сектору

Примітка розроблено автором за даними [68]

Установи державного сектору працюють в ринкових умовах, тому не застраховані від ризиків щодо несплати дебіторської заборгованості. Вони надають послуги у передбачуваних обсягах, а оплата, як правило, проходить не відразу, тому і виникає дебіторська заборгованість, яку необхідно ретельно контролювати та вживати заходів з недопущення дебіторської заборгованості. За умови її наявності вилучаються державні кошти замість того, аби проводити фінансування необхідних потреб.

Рис.2.17. Поточна дебіторська заборгованість

Примітка розроблено автором за даними додатка А,Б,В,Д

За даними рисунка слід зазначити, що величина дебіторської заборгованості на 1 січня 2021 року становила 291128 грн., у тому числі за розрахунками за товари, роботи, послуги 105755 грн. та 1913373 грн. за розрахунками із соціального страхування, то 2022 році вона знизилась на 120416 грн., у порівнянні із попереднім роком, і складала 176721 грн., що є позитивним результатом роботи установи.

Таблиця 2.9

Облік розрахунків з підзвітною особою

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки		Сума грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Видано з каси кошти підзвітній особі	2116	2211	380,00
2.	Отримано МШП через підзвітну особу	1812	2116	330,00
3.	Повернено в касу невикористану суму підвітних коштів	2211	2116	50,00

Примітка. Розроблено автором за даними [50]

Таблиця 2.10

Облік розрахунків з відшкодування завданих збитків

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки		Сума грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Утримано із заробітної плати суму відшкодування завданих збитків	6511	2115	620,00
2.	Надійшла в касу сума в рахунок погашення недостачі	2211	2115	620,00
3.	Зараховано на реєстраційний рахунок кошти щодо погашення нестачі	2313	2211	620,00

Примітка. Розроблено автором за даними [50]

Таблиця 2.11

Облік розрахунків за соціальним страхуванням

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки		Сума грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Нараховано лікарняні за рахунок коштів ФСС	2114	6511	2600,00
2.	Отримано страхові кошти на виплату лікарняного від ФСС	2314	2114	2600,00
3.	Оплачено лікарняні	6511	2314	2600,00

Примітка. Розроблено автором за даними установи [50]

Необхідно зауважити, що важливі завдання щодо запровадження управління дебіторською заборгованістю полягають не лише у забезпеченні мінімізації термінів її погашення, але і у зменшенні суми відстрочених боргів. Організацію обліку дебіторської заборгованості слід налагоджувати таким чином, щоб вона дала можливість відстежувати та контролювати, а у кінцевому результаті і не допустити накопичення значних сум прострочених боргів.

Щодо зовнішніх користувачів, то інформація про стан дебіторської заборгованості, має для них також важливе значення, тому вказує на те, як установа може проводити свої розрахунки у подальшому.

Таблиця 2.12

Облік іншої поточної дебіторської заборгованості

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки		Сума грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Нарахування плати за оренду майна установи	2117	7111	5800,00
2.	Погашення дебіторської заборгованості за здане в оренду приміщення	6415	2117	5800,00

Примітка. Розроблено автором за даними [50]

Таблиця 2.13

Облік розрахунків за травень 2022 року

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки		Сума грн.
		Дебет	Кредит	
1.	Сплачено аванс постачальнику за матеріали	2113	2313	8000,00
2.	Оприбутковано матеріали	1513	6211	8000,00
3.	Проведено взаємозалік заборгованості	6211	2113	8000,00
4.	Перераховано кошти за електроенергію	6415	2313	2600,00

Примітка. Розроблено автором за даними [50]

Внаслідок недофінансування або непогашення дебіторської заборгованості виникає недостача власних оборотних коштів, а це значно впливає на виникнення і збільшення кредиторської заборгованості.

Кредиторською вважають заборгованість, яка встановлена на певну дату і є сумою заборгованості кредиторів установи, її поділяють на види (рис.2.18).

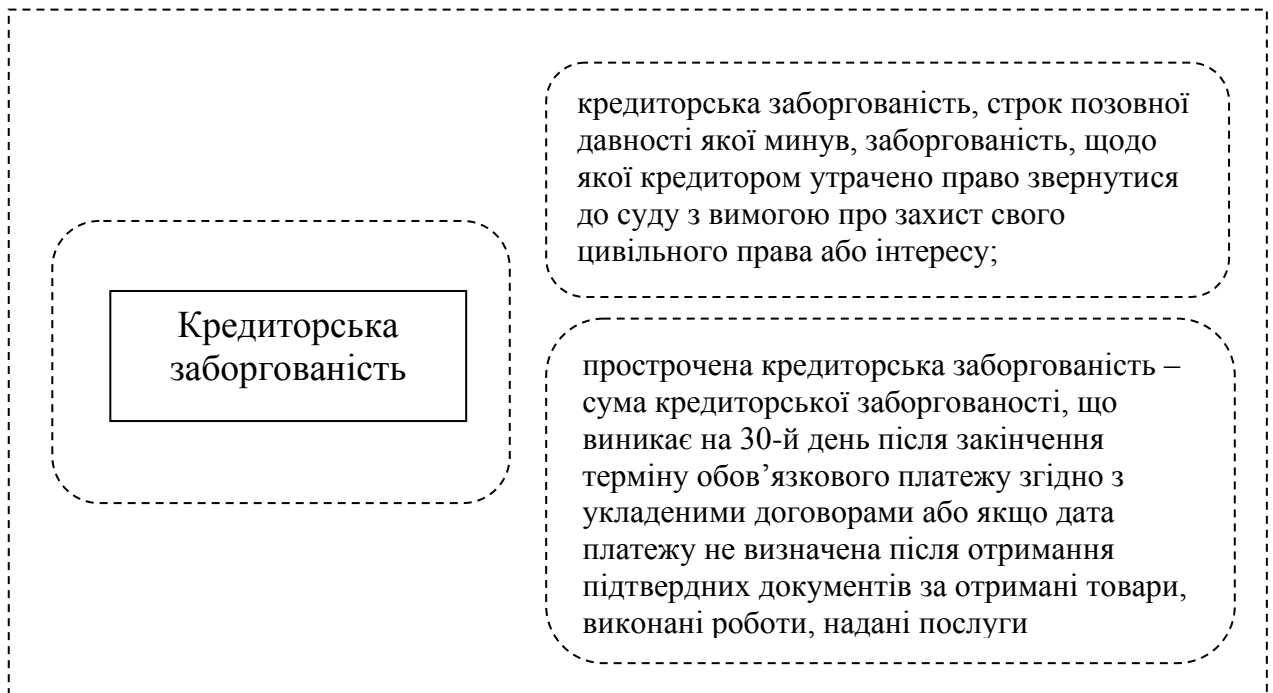

Рис. 2.18. Кредиторська заборгованість установи державного сектору

Примітка розроблено автором самостійно

НП(С)БОДС 128 «Зобов’язання» розподіляє зобов’язання (рис.2.19) [45]

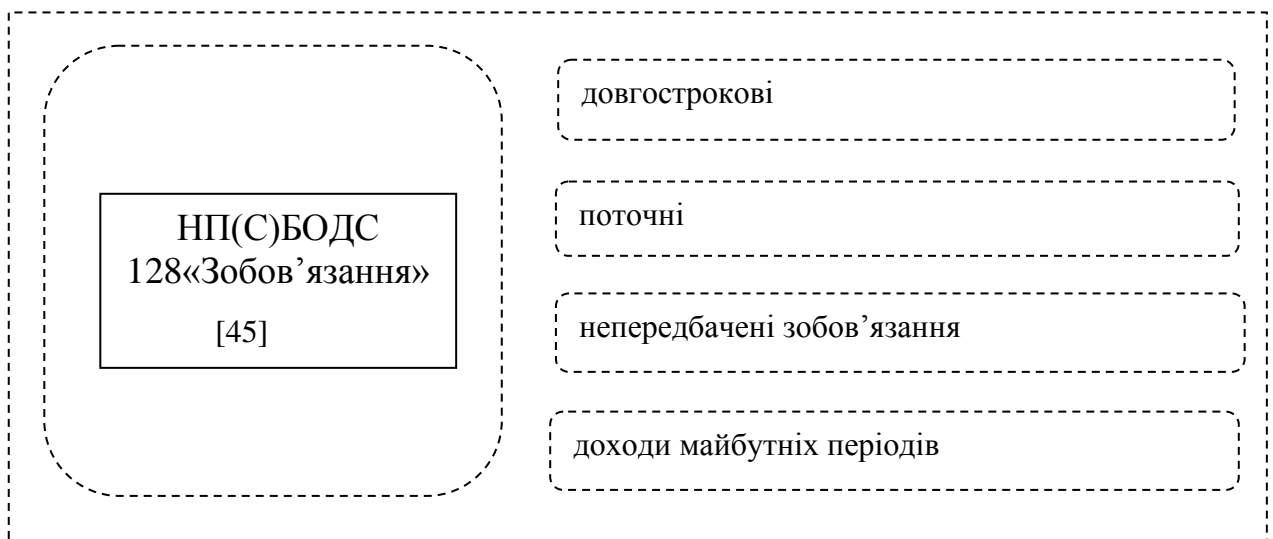

Рис. 2.19. Розподіл зобов’язань згідно НП(С)БОДС 128 «Зобов’язання»

Примітка розроблено автором за даними [45]

Доцільно розробити детальні графіки внутрішнього документообігу,

щоб посилити контроль та аналітичність за погашенням дебіторської та кредиторської заборгованості. В організації обліку заборгованостей позитивним моментом слід розглядати запровадження електронного документообігу.

2.4. Інформаційні технології обліку в системі управління установами державного сектору економіки

Організація бухгалтерського обліку в установах державного сектору є досить складним та багатогранним процесом, тому для полегшення процесу технічного опрацювання облікової інформації доцільно впроваджувати автоматизовану систему обліку, яка формується за певними етапами. Зокрема, на першому етапі вивчають напрямки основної діяльності установи, що дає можливість виділити найважливіші з них та у першу чергу зупинитись на їх вирішенні. На даному етапі доцільно також здійснити оцінку перспективних планів діяльності установи у напрямку розширення у майбутньому або скорочення обсягів надання послуг.

На другому етапі доречним буде визначення основних завдань автоматизації облікового процесу в установі, послідовності проведення автоматизованого облікового механізму, вивчення фінансових ресурсів, які можна направити на придбання, впровадження, обслуговування нового програмного забезпечення. На наступному етапі необхідно визначитись та зробити вибір програмного забезпечення, яке найбільш підходить, із врахування особливостей діяльності, для даної установи. Четвертий етап полягає уже у безпосередньому впровадженню: технічне забезпечення, налаштування на робочих місцях, направлення працівників бухгалтерії на тренінги чи навчання по удосконаленню використання даних технічних засобів (рис.2.20).

Рис. 2.20. Основні етапи організації обліку установ ДСЕ

Примітка розроблено автором самостійно

У зв'язку з тим, що в установах державного сектору використовують різне програмне забезпечення виникають проблеми, які унеможливають комплексну автоматизацію ведення обліку, тому постає питання про створення уніфікованого програмного забезпечення з ведення обліку та формування фінансової звітності, яке б врахувало особливості діяльності установи, казначейства, розпорядників бюджетних коштів, фондів соціального та пенсійного страхування.

Впровадження сучасного програмного забезпечення вимагає залучення до роботи на ньому компетентних та готових до виконання нових задач фахівців. У цьому напрямку має бути проведена значна робота щодо підготовки та перепідготовки фахівців бухгалтерії та поліпшення організаційної структури бухгалтерії.

Успішне запровадження організації обліку в установі безпосередньо залежить від вдалого проведення автоматизації облікового процесу.

Одним із важливих аргументів при виборі програмного забезпечення є можливість самостійного проводити налаштування при внесенні часткових змін. Це стосується, наприклад, зміни мінімального розміру заробітної плати, відсотків по утриманнях із заробітної плати, нарахувань на фонд оплати праці та інше.

Програмне забезпечення обов'язково має враховувати особливості діяльності установи та обсяги надання нею послуг, також має бути необхідна кількість комп'ютерної техніки та кваліфіковані працівники, які уже мають досвід практичної роботи з даним програмним забезпеченням, або можливість швидкого опанування новими необхідними знаннями для роботи.

Програмне забезпечення має використовуватись таким чином, щоб налагодити ефективний процес обліку надання якісних послуг, проведення розрахунків, облік доходів та витрат, тобто створити умови для функціонування цілісної систем, яка характеризує і проводить аналіз результатів діяльності установи та дає можливість прийняти правильні і своєчасні управлінські рішення у відповідності до вимог чинного законодавства.

Доречно зауважити, що програмне забезпечення дає змогу автоматизувати облікові роботи, однак у багатьох випадках, неможливо повністю автоматизувати аналітичні процедури. Це у більшості випадків зумовлено з тим, що державному секторі не існує єдиної методики проведення аналізу, тому часто виникає необхідність у застосуванні універсальних програм, з метою використання їх у багатьох закладах та дозволяє спростити аналітичні процедури і ефективно проводити контроль уже без залучення додаткових джерел.

В разі, якщо програмне забезпечення використовується належним чином, то це дає можливість заощадити час працівників обліку щодо виконання однакових операцій, прискорює проведення вибірки необхідної інформації, зменшує кількість арифметичних помилок, що пришвидшує

роботу по визначення фінансового стану, тому що комп'ютерна програма самостійно проводить оцінку внесених змін.

Висновки до розділу 2

1. На нашу думку головні бухгалтери установ державного сектору мають не лише підтверджувати виконання кошторису, але і приймати своєчасні управлінські рішення стосовно цільового використання бюджетних коштів.

Установа з метою підвищення ефективності використання коштів спеціального фонду повинна проводити аналіз надходження коштів та елементів витрат, далі на цій основі необхідно обґрунтувати найбільш оптимальний варіант щодо збільшення доходів та зниження витрат за умови обов'язкового вивчення усіх варіантів та встановлених переваг.

2. Дослідження обліку грошових потоків необхідно зосередити на поліпшенні якості інформаційного забезпечення. Особливості бюджетного фінансування вимагають проведення аналізу ефективності управління грошовими коштами, тому грошовий потік доцільно розглядати як рух грошових коштів, тобто до уваги беруть як надходження, так і виплату коштів за певний обліковий період у процесі здійснення господарської діяльності.

3. Ефективність діяльності установи підвищується за умови раціонального використання активів, що зумовлено значним підвищенням оперативності інформаційного забезпечення щодо управління активами, також важливо у цьому напрямку запровадити систему автоматизації обліково-аналітичних робіт та застосовувати сучасні методи інвентаризації з допомогою комп'ютерних програм і проводити аналіз обсягів активів та чинників, які на це впливають.

Доцільно зауважити, що вдосконалення облікових реєстрів значно впливає на швидкість та якість здійснення контрольних заходів за активами і

у кінцевому результаті дає можливість ефективно їх використовувати.

4. Запровадження управлінського обліку в установах державного сектору потребує більш детального обґрунтування. Управлінський облік має зосередити увагу не лише на обліково-реєстраційних завданнях, але і застосовувати оперативний фінансовий аналіз та програмування, тому необхідно ефективно використовувати сучасні методи та особливо інформаційні технології. Управлінський облік спрямований на передачу інформаційно-аналітичних показників з метою прийняття правильних рішень щодо встановлення ціни на надані послуги та адекватно оцінити ефективність діяльності установи. Його дані мають якісно використовуватись внутрішніми користувачами, носити конфіденційний характер та посилювати контроль за усіма структурними підрозділами установи.

РОЗДІЛ 3

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ ТА КОНТРОЛЮ

3.1. Аналіз основних показників діяльності

Методика проведення аналізу потребує використання специфічних засобів і прийомів з урахуванням оцінки ефективності, як внутрішніх так і зовнішніх параметрів установи. При цьому уся інформація має бути попередньо перевірена та відображати реальні результати діяльності установи.

З метою налагодження належної системи проведення аналітичної роботи застосовують принципи (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Аналіз у системі управління діяльністю установи

Примітка. Розраховано автора за даними [23]

Методика економічного аналізу визначає цільові потреби управління (рис. 3.2).

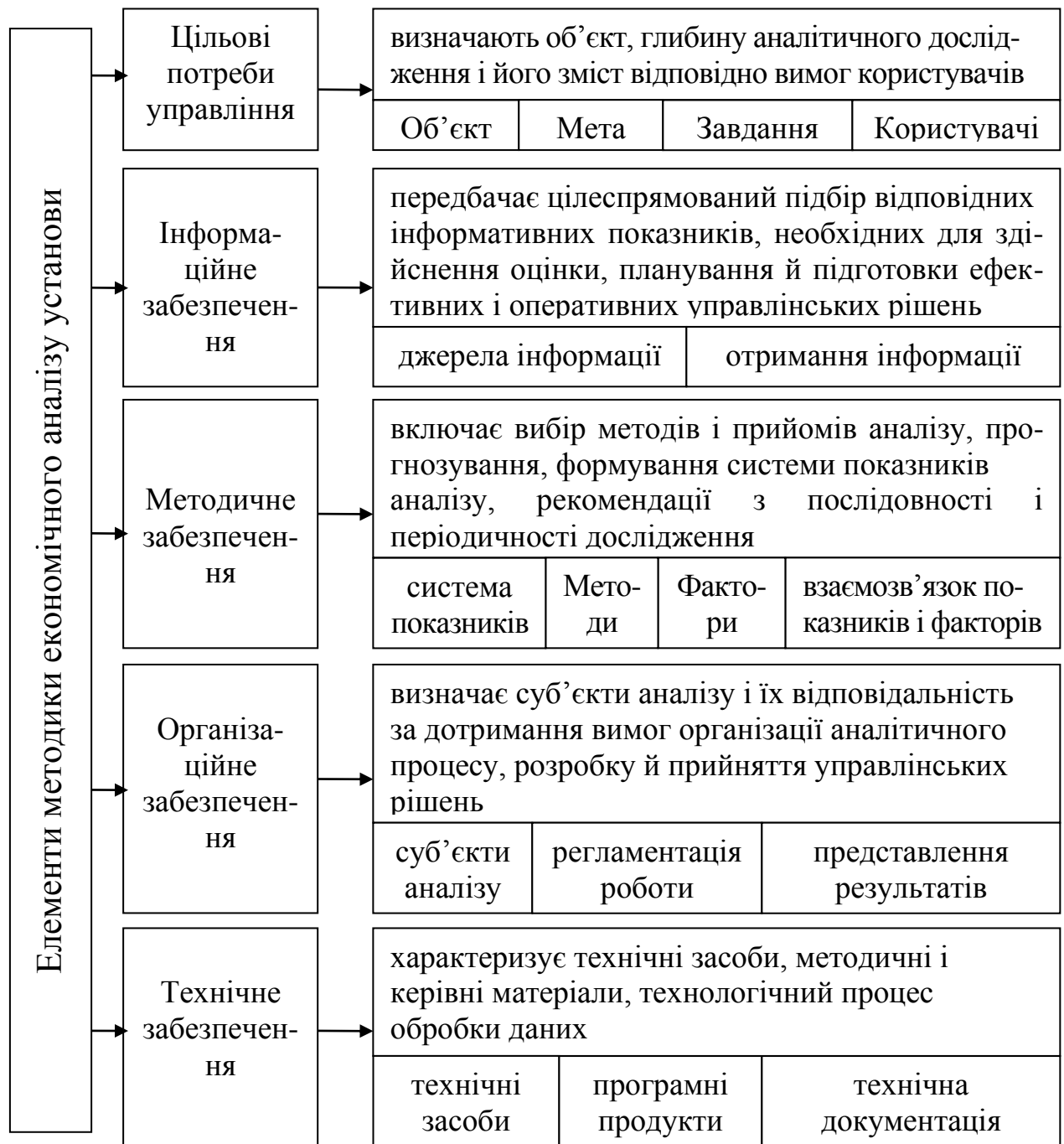

Рис. 3.2. Концептуальна модель елементного складу методики економічного аналізу

Примітка. Розраховано автора за даними [23]

У відповідності до даних Звіту про фінансові результати проведемо аналіз динаміки доходів від обмінних та необмінних операцій упродовж

2020-2021 рр. (табл.3.1).

Таблиця 3.1

Аналіз динаміки доходів за обмінними та необмінними операціями
за 2020-2021 рр.

Показники	2020 рік		2021 рік		Абсолютне відхилення грн.	Темп росту, %
	сума, грн.	питома вага, %	сума, грн.	питома вага, %		
Бюджетні асигнування	77506975	99,6	73062685	99,7	-4444290	94,3
Доходи від надання послуг (виконання робіт)	303369	0,38	199787	0,3	-103582	65,9
Інші доходи від продажу активів	2864	0,02	-		-2864	-
Усього доходів від обмінних операцій	77813208	86,5	73262472	99	-4550736	94,2
Трансферти	11224889	92,5	-		-11224889	-
Інші доходи від необмінних операцій	912834	7,5	822412	100	-90422	90,1
Усього доходів від необмінних операцій	12137723	13,5	822412	1	-11315311	6,8
Усього доходів	89950931	100	74084884	100	-15866047	82,4

Примітка. Розраховано автора за даними додатка Е,Ж

Проведений аналіз динаміки доходів за обмінними та необмінними операціями за 2020-2021 рр. вказує на те, що у 2020 році 86,5% (77813208 грн.) становлять доходи від обмінних операцій і 13,5% (12137723 грн.) – доходи від необмінних операцій.

У 2021 році відповідно 99% (73262472 грн.) доходи від обмінних операцій та 1% (822412 грн.) – доходи від необмінних операцій.

За даними таблиці необхідно вказати, що головними надходженнями досліджуваної установи впродовж досліджуваного період є бюджетні асигнування, які становлять 99,6 % (77506975 грн.) усіх доходів за обмінними операціями за 2020 рік і лише 0,38 % доходи від надання послуг

та 0,02% припадає на інші види доходи від продажу активів.

У 2021 році структура дещо змінена, так як доходи за обмінними операціями сформовано на основі бюджетних асигнувань 73062685 грн. або це складає 99,7 % та доходи від надання послуг 199787 грн. (0,3 %).

У доходах від необмінних операцій за 2020 рік 92,5 % (11224889 грн.) припадає на трансферти і 7,5% (912834грн.) на інші доходи від необмінних операцій. У 2021 усі 100 % (822412 грн.) – це інші доходи від необмінних операцій. Сума доходів зменшилась за вказаний період на 15866047 грн.

Таблиця 3.2

Аналіз динаміки витрат за обмінними та необмінними операціями
за 2020-2021 рр.

Показники	2020рік		2021 рік		Абсолютне відхилення грн.	Темп росту, %
	сума, грн.	питома вага, %	сума, грн.	питома вага, %		
Витрати на виконання бюджетних програм	79438935	99,5	71548003	99,6	-7890932	90,1
Витрати на виготовлення продукції (надання послуг)	338025	0,4	217051	0,3	-120974	64,2
Інші витрати за обмінними операціями	17499	0,1	12032	0,1	-5467	68,8
Усього витрат за обмінними операціями	79794459	87,0	71777086	96,8	-8017373	89,9
Трансферти	11224889	94,3	-		-11224889	-
Інші витрати за необмінними операціями	674655	5,7	2362376	100	1687721	350,1
Усього витрат за необмінними операціями	11899544	13,0	2362376	3,2	-9537168	19,9
Усього витрат	91694003	100	74139462	100	-17554541	80,9

Примітка. Розраховано автора за даними додатка Е,Ж

Сума витрат за 2020 рік – 91694003 грн., в тому числі за обмінними

операціями 79794459 грн. (87,0 %) та необмінними операціями 11899544 грн. (13,0%).

За 2021 рік 74139462 грн.: відповідно 71777086 грн. витрати за обмінними операціями та 2362376 грн. необмінними операціями (96,8% витрати за обмінними операціями та 3,2% за необмінними операціями).

Необхідно зазначити, що величина витрат за два роки зменшилась на 17554541 грн.

Таблиця 3.3

Фінансовий результат діяльності установи за 2021 рік

Стаття	За звітний рік	
	Грн.	Питома вага, %
Доходи від обмінних операцій	73262472	99,0
Доходи від необмінних операцій	822412	1,0
Усього доходів	74084884	100
Витрати за обмінними операціями	71777086	96,8
Витрати за необмінними операціями	2362376	3,2
Усього витрат	74139462	100
Фінансовий результат дефіцит	-54578	X

Примітка. Розроблено автором за даними додатка Е

За даними таблиці 3.3 та Звіту про фінансові результати Борщівської міської ради бачимо, що виник дефіцит за 2021 рік у сумі 54578 грн. (74084884 грн.–74139462), який ми визначили шляхом порівняння усіх отриманих доходів та проведених витрат.

З приведених в таблиці 3.4 розрахунків видно, що у видатковій частині бюджету міської ради на 2020 рік найбільшу питому вагу (72,2%) займають видатки на освіту або це становить 66208938 грн. Значна частина видатків припадає на загальнодержавні функції (20,8%), що відповідно становить 19031204 грн.

У 2021 році найбільша частка (67,2%) припадає також на освіту, вагому

частку займають також видатки на загальнодержавні функції (25,2%) . Усі інші напрямки видатків проводять у менших розмірах. Необхідно зазначити, що сума видатків за 2021 рік значно знизилась. Однак, за деякими напрямками їх сума зросла та у структурі видатків за рік питома вага збільшилась. Зокрема це стосується таких напрямків як духовний та фізичний розвиток, соціальний захист та соціальне забезпечення і економічна діяльність.

Таблиця 3.4

Видатки бюджету (кошторису) за функціональною класифікацією видатків та кредитування бюджету (грн.) 2020-2021 роки

Напрямки видатків	2020 рік		2021 рік		Темп росту, %
	Фактично	Питома вага, %	Фактично	Питома вага, %	
Загальнодержавні функції	19031204	20,8	18711836	25,2	98,3
Громадський порядок, безпека та судова влада					
Економічна діяльність	469878	0,5	711000	1,0	151,3
Житлово-комунальне господарство	2715589	3,0	7150	0,1	0,26
Охорона здоров'я					
Духовний та фізичний розвиток	2405102	2,6	3393145	4,6	141,1
Освіта	66208938	72,2	49878541	67,2	75,3
Соціальний захист та соціальне забезпечення	863292	0,9	1437790	1,9	166,5
Всього видатків	91694003	100,00	74139462	100,00	80,6

Примітка. Розраховано за даними додатка Е

3.2. Концептуальні підходи щодо впровадження внутрішнього контролю

Характеризуючи предмету внутрішнього контролю, професор В.Ф. Максимова зазначає: «Предметом внутрішнього економічного контролю слід вважати стан організаційних, управлінських, економічних, інформаційних характеристик підприємства як організованої системи, котра вивчається з метою виявлення недоліків у фінансово-господарській діяльності та їх

причин, і розробка пропозицій з поліпшення функціонування об'єкта» [33].

Внутрішній контроль слід трактувати як управлінський контроль, з допомогою якого керівник має можливість швидше прийняти управлінські рішення щодо виконання основних завдань з метою підвищення результативності діяльності та зниження витрат. Для підвищення ефективності діяльності роботу системи внутрішнього контролю потрібно спрямувати на розроблення чітких правил, які б дали можливість швидко приймати накази керівництва та звітувати про їх виконання. Також має бути проведена оцінка ризиків як внутрішніх так і зовнішніх, тому що це дасть можливість оперативно реагувати на встановлені недоліки і таким чином керівництво своєчасно зможе прийняти правильне управлінське рішення. Роботи системи внутрішнього контролю не може бути ефективною без належної оцінки та висвітлення результатів. Тільки за умови дотримання усіх вказаних аспектів у проведенні внутрішнього контролю можна знизити рівень витрат за умови високоякісного надання послуг.

Система внутрішнього контролю в установі державного сектору запроваджується з метою здійснення прозорого управління, що дає можливість отримати достовірну інформацію по дотриманню положень нормативно-правових актів, фінансової звітності та належного виконання бюджетних програм.

Заходи контролю повинні включати різноманітні дії, які допомагають керівнику установи бути впевненим, що його вказівки повністю виконуються працівниками.

Заходи контролю полягають не лише у проведенні інвентаризації активів та зобов'язань, але і у перевірці та аналізі фактичних показників та їх порівнянні з даними кошторису, співставленні різних управлінських і фінансових даних та їх аналізі.

Під заходами контролю необхідно розуміти перевірку наявності прав доступу до бухгалтерської інформації, наявності комп'ютерних програм, детальний розподіл обов'язків.

Керівник установи має право самостійно призначати терміни та періоди проведення контрольних заходів, якщо така умова чітко не визначено законодавством. Поряд з цим керівник має забезпечити належне проведення внутрішнього контролю з метою адекватного відображення фактичного стану фінансово-господарської діяльності, впровадження інформаційних технологій з урахуванням галузевої специфіки.

Керівник повинен постійно проводити заходи контролю, тому що це допомагає підтримувати систему внутрішнього контролю в режимі безперервної роботи шляхом спостереження за тим, як функціонують елементи цієї системи загалом і кожного елемента зокрема, що дає можливість вносити зміни у роботу персоналу, а у подальшому і у роботу системи внутрішнього контролю. Така умова дає можливість виявити недоліки системи внутрішнього контролю і своєчасно їх усунути.

За допомогою детального обміну інформацією щодо діяльності установи можливо виявити негативні факти і покращити роботу персоналу, що дасть можливість своєчасно виконати службові обов'язки.

Слід зауважити, що система внутрішнього контролю, яка ефективно діє в одній установі не завжди може так само підходити для іншої, тому що при цьому необхідно враховувати особливості галузі, підходи керівника та шляхи побудови контрольних заходів. Тому кожна установа, з урахуванням своїх функцій та зважаючи на завдання, які на неї покладено, повинна розробляти систему внутрішнього контролю.

У цьому напрямку на законодавчому рівні встановлюються лише єдині принципи, на основі яких установа державного сектору повинна забезпечити побудову системи внутрішнього контролю.

Важливе місце в інформаційному забезпеченні внутрішнього контролю належить витратам (рис. 3.3).

Внутрішній контроль має бути налагоджений на усіх рівнях управління із встановленою періодичністю, метою. Однак, він має бути доречним, економним, виявляти фактори, які негативно впливають на діяльність та

розвиток установи.

Рис.3.3. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю за витратами установи

Примітка. Розроблено автором самостійно

На розпорядників бюджетних коштів покладається відповідальність щодо забезпечення ефективного управління бюджетними коштами у межах встановлених їм бюджетних повноважень та отримання запланованих результатів діяльності з врахуванням особливостей діяльності.

Розроблення і встановлення системи внутрішнього контролю спрямоване на забезпечення ефективної роботи установи та передбачає визначення мети, перелік завдань установи, встановлення відповідальних

осіб та звітування за проведеними заходами. Впроваджена система внутрішнього контролю має бути єдиною для усіх структурних підрозділів установи.

Акімова Н. С. і Топоркова О. В. завданнями внутрішнього контролю дебіторської заборгованості визначають: «підтвердження достовірності внутрішньої інформації про величину дебіторської і кредиторської заборгованості; оцінка ефективності їх використання; виявлення відхилень фактичних показників дебіторської та кредиторської заборгованості від запланованих величин і чинників, що вплинули на ці відхилення; пошук внутрішньогосподарських резервів зростання фінансової стійкості» [1, с. 314].

При організації контролю за дебіторською та кредиторською заборгованостями необхідно провести юридичне обґрунтування кожної суми дебіторської та кредиторської заборгованості, встановити причини таких заборгованостей та їх наслідки. Метою такого контролю є встановлення достовірності, повноти і своєчасності відображення усієї інформації в первинних документах, облікових регістрах, а також звітності установи. Контрольні заходи передбачають підтвердження внутрішніх даних про величину дебіторської та кредиторської заборгованості, оцінку ефективності використання цих даних та встановлення відхилень фактичних показників від запланованих наперед величин, а також факторів, які безпосередньо спричинили вплив на ці відхилення.

Для того, щоб проведений в установі внутрішній контроль мав змогу ефективно впливати на прийняття управлінських рішень необхідно, щоб він був організований належним чином та використовував лише уточнені дані бухгалтерської звітності при залучені додаткових джерел інформації щодо складу та структури дебіторської і кредиторської заборгованостей, середній розмір непогашених боргів за попередні роки. Маючи інформацію про склад та структуру заборгованостей, керівник установи розробляє заходи щодо своєчасного проведення розрахунків за своїми боргами, тому необхідно

забезпечити її формування таким чином, щоб без застосування додаткових коригувань її можна було б оперативно використовувати в аналітичних цілях. За вказаних обставин має бути детально описаний увесь процес управління заборгованістю установи, права та обов'язки працівників, які виконують ці завдання.

На нашу думку, запорукою успішного проведення внутрішнього контролю є правильне юридичне обґрунтування розрахунків за дебіторською і кредиторською заборгованостями, своєчасне і повне використання усієї інформації у прийнятті рішень.

За результатами проведеної перевірки доцільно вивчити не лише причини виникнення заборгованості, але і розробити заходи по стягненню дебіторської заборгованості та визначити реальні можливості швидкого погашення кредиторської заборгованості. Ефективність проведення внутрішнього контролю за дебіторською та кредиторською заборгованостями може бути забезпечена лише за умови тісної взаємодії між бухгалтерією установи, її фінансовим та юридичним відділами.

Результативність такої роботи залежить від детального аналізу величини дебіторської та кредиторської заборгованості та дотримання фінансової дисципліни. Недосконалість практичних аспектів організації внутрішнього контролю щодо дебіторської та кредиторської заборгованості часто стають причиною незадовільного стану розрахункової дисципліни, а це спричинює викривлення інформації про фінансовий стан. З метою якісної організації внутрішнього контролю за дебіторською та кредиторською заборгованостями доцільно врахувати, що інформація за даними бухгалтерського обліку має бути направлена на прийняття ефективних управлінських рішень, тому вона має бути сформована таким чином, щоб без жодних коригувань її можливо було б застосовувати у аналітичних цілях.

Враховуючи те, що уся інформація міститься на електронних носіях, то у цьому випадку ризики можуть бути пов'язані комп'ютерно-інформаційними системами, тому обов'язково потрібно перевірити

ефективність використання програмно-апаратних ресурсів і ефективно проводити розрахунки у автоматизованому режимі.

Система внутрішнього контролю залежить від багатьох факторів, які безпосередньо має врахувати керівник при формуванні і удосконаленні системи внутрішнього контролю:

- кваліфікаційний рівень персоналу;
- наявність у достатніх обсягах фінансових, матеріальних та трудових ресурсів;
- якість управління;
- направленість управлінських рішень на забезпечення якісного надання послуг.

За умови якісної організації системи внутрішнього контролю в установах державного сектору виникає можливість ефективно використовувати наявні фінансові, матеріальні та трудові ресурси, також забезпечується існування адекватної інформаційної системи на усіх рівнях управління, що дає можливість швидко адаптуватись до змін як у внутрішньому, так і зовнішньому середовищі, а у кінцевому результаті це зумовлює зменшення фінансових ресурсів щодо усунення недоліків та ризиків. Тому необхідно для більш результативної роботи щодо внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості налагодити попередній контроль, який дає можливість звести до мінімуму виникнення дебіторської заборгованості, ефективно запобігати таким явищам, а також виробити конкретні заходи щодо швидкого погашення кредиторської заборгованості.

Одним із важливих методів внутрішнього контролю в органах місцевого самоврядування виступає інвентаризація. З її допомогою є можливість отримати інформацію про фактичний стан результатів роботи установи та встановити цільове використання усіх ресурсів, що придбані за державні кошти.

Проведення інвентаризації є обов'язковою процедурою, завдання інвентаризації полягають у наступному (рис. 3.4).

На членів інвентаризаційної комісії покладено обов'язки щодо зняття залишків активів, співставлення наявних ресурсів з даними обліку та формування власних висновків за результатами виявлених нестач чи лишків, внесення пропозицій з питань покращення обліку та контролю зберігання і використання наявних ресурсів.

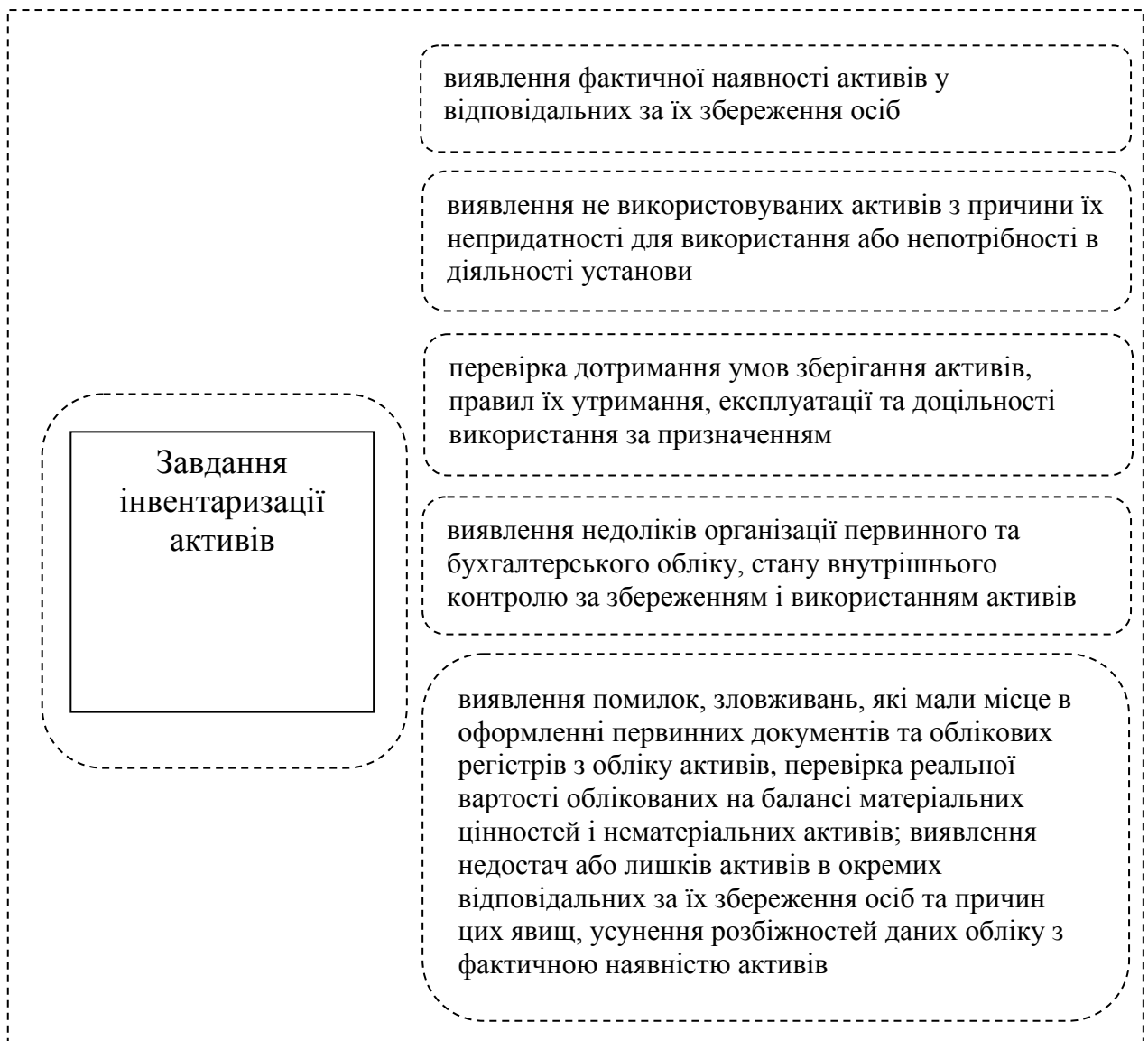

Рис. 3.4. Завдання інвентаризації активів

Примітка. Розроблено автором самостійно

Слід зауважити, що запровадження лише окремих елементів системи внутрішнього контролю не може дати позитивного результату у досягненні поставленої мети та стратегічних цілей, тому необхідно запровадити цілісну систему контролю.

Неузгодженість особливостей проведення внутрішнього контролю в державному секторі на законодавчому рівні спричиняє ряд незручностей та вимагає детальної розробки напрямків розвитку внутрішнього контролю як на теоретичному, так і на практичному рівнях і одночасно вдосконалення засобів з метою якісної організації його системи.

Висновки до розділу 3

Установа державного сектору має забезпечити отримання якісної інформації, що є необхідною для функціонування системи внутрішнього контролю, далі передачу її у середині установи щодо стану виконання покладених завдань та виявлення проблемних питань, які впливають на функціонування системи внутрішнього контролю.

Однією із цілей впровадження системи внутрішнього контролю є запобігання ризикам у діяльності, тому що негативна дія вплине на здатність успішно виконувати завдання та досягнення цілей. Такі заходи повинні проводитись систематично та вивчатись у кожному структурному підрозділі з метою усунення негативних факторів та запровадження заходів управління ними на основі розроблених планів, програм щодо нейтралізації цих негативних факторів.

При організації системи внутрішнього контролю особливу увагу доцільно зосередити на проведенні попереднього контролю, так як з його допомогою можливо звести до мінімуму виникнення заборгованостей та запобігти їх настанню, ефективно управляти витратами при наданні послуг та

належним чином використовувати наявні ресурси.

ВИСНОВКИ

При написанні роботи та в результаті проведених нами досліджень ми дійшли висновку, що облік, аналіз та контроль у процесі управління досліджуваною установою поставлено на належному рівні, однак доречно зробити наступні висновки та пропозиції:

1. За результатами дослідження діяльності установи можна зазначити, що фінансове забезпечення є недостатнім, тому необхідно посилити роботу щодо розширення діяльності по наданню послуг на оплатній основі та забезпечити виконання планових показників надходжень до дохідної частини бюджету. Дотримуючись усіх вимог законодавства, доцільно розвивати та удосконалити діяльність щодо процесів формування та розподілу усіх фінансових ресурсів з метою уникнення бюджетного дефіциту, який становив в установі за 2021 рік 54578 грн., також досить доречною є посилені роботи у напрямку додаткового залучення спонсорської та благодійної допомоги, місцевих приватних підприємців та громадських організацій. На особливу увагу заслуговує використання передових технологій та методів управління, зокрема це стосується програмно-цільового методу.

Недостатність коштів у дохідній частині бюджету зумовлена низькою підприємницькою діяльністю, а також невміння знаходити у своїй діяльності резерви і нові потенційні можливості щодо залучення грандових програм. З метою підвищення ефективності використання коштів необхідно постійно проводити їх оцінку, знайти шляхи стимулювання керівників органів місцевого самоврядування та встановити рівень їх відповідальності.

2. Покращання в діяльності установі можна досягти наступним чином:

– бухгалтерський облік повинен бути налагоджений таким чином,

щоб забезпечити ефективний контроль за раціональним використанням нефінансових та фінансових активів;

- постійне дотримання термінів здійснення інвентаризації активів, а також достовірне відображення в облікових документах її наслідків, особливо, що стосується нестач;

- щодо основних засобів, то облікову роботу необхідно налагодити таким чином, щоб своєчасно проводити нарахування амортизації; належним чином забезпечити проведення ремонтів; ті засоби, які не можуть використовуватись у стані передавати в оренду;

- щодо запасів, то необхідно здійснити детальний аналіз наявних запасів в усіх підрозділах установи та провести якісний поточний контроль за їх рухом з метою забезпечення оптимальної потреби і ефективного використання, тому що надлишкові розміри запасів спонукають до збільшення витрат на їх зберігання;

- необхідно забезпечити цільове витрачання коштів, достовірне проведення їх оцінки; розробити заходи, які дають можливість уникнути неефективного використання коштів та налагодити суворий контроль за їх витрачанням; широко залучати громадськість до прийняття рішень щодо управління фінансовими ресурсами громад;

- доцільно впорядкувати ціни на платні послуги та підвищити якість і розширити спектр послуг, що надаються за відповідними бюджетними програмах, і які безпосередньо залежать від обсягів таких коштів;

- постійно удосконалювати систему автоматизації обліково-аналітичних робіт, так як використання комп'ютерних технологій дає можливість швидко надавати інформацію за різними аспектами діяльності установи, а також прискорює процес контролю за нею;

- необхідно удосконалити нормативно-правове та методичне забезпечення в органах місцевого самоврядування з метою наближення його до міжнародних вимог і можливості використання зарубіжного досвіду;

- враховуючи те, що витрати на оплату праці займають, як правило,

найвагомішу частку у витратах, доцільно оплату праці поступово наближати до європейських стандартів та забезпечити умови для підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування шляхом проходження стажування.

Аналізуючи елементи витрат за обмінними операціями за 2021 рік можна зазначити, що найбільшу питому вагу становлять витрати на оплату праці 51403292 грн., або це становить 71,6%, то особливу увагу необхідно зосереджувати на цьому елементі витрат при здійсненні контрольних заходів.

Бюджетні установи придбання активів проводять у відповідності до Закону України «Про публічні закупівлі» [57]. За підсумками публічних закупівель укладається договір і проводиться оплата за активи.

В роботі визначено, що ефективність проведення внутрішнього контролю за дебіторською та кредиторською заборгованостями може бути забезпечена лише за умови тісної взаємодії між бухгалтерією установи, її фінансовим та юридичним відділами.

У процесі дослідження ми дійшли висновку, що особливо важливу увагу в діяльності органів місцевого самоврядування необхідно зосередити на запозиченні позитивного зарубіжного досвіду інших країн, які вже провели ринкові перетворення мають позитивний досвід.

Необхідно активізувати роботу громадськості щодо контролю за роботою ОМС, так як це дає можливість спостерігати за роботою посадових осіб, встановлювати порушення, заохочувати позитивний досвід, висвітлювати у ЗМІ цю інформацію за відповідний період.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Н.С., Топоркова О.В. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості. *Бізнес Інформ.* 2017. № 11. С.312–317.
2. Артеменко Н.В. Облікова політика установ державного сектору: сучасні підходи, порядок та умови зміни. *Глобальні та національні проблеми економіки.* 2017. Вип. 17. С. 792–797.
3. Батажок С.Г. Доходи місцевих бюджетів як основа фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. *Формування ринкових відносин в Україні.* 2016. № 2 (177). С. 86–91.
4. Безверхий К. В. Облік в бюджетних установах: навч. посіб. Київ: Центр навч. літер., 2020. 312 с.
5. Бенько І.Д., Гуцайлюк Л.О. Роль і місце бюджетного обліку в організації фінансування бюджетних установ та шляхи його модернізації. *Галицький економічний вісник.* 2009. № 3. С. 167–170.
6. Бенько І.Д. Організація обліку, аналізу та контролю розрахунків бюджетних установ. *Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль.* Наук. журнал. Вип. 24. Тернопіль: ТНЕУ. 2011. С.24–34.
7. Бенько І.Д. Особливості діяльності установ державного сектору економіки та їх вплив на організацію обліку. *Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія* : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Тернопіль, 30 черв. 2017 р. редкол. : Bartosiewicz Sławomir, Henning Dräger, Korzeb Zbigniew. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. С.93–96.
8. Бенько І.Д. Особливості організації обліку в органах місцевого

- самоврядування. *Наук. вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки*. Вип. 29. Ч 2. Херсон: ХДУ. 2018. С.146–149.
9. Бенько І.Д. Методика обліку фінансово-господарської діяльності закладів охорони здоров'я. *Наук.-практ. журнал. Причорноморські економічні студії*. Вип. 27. Ч 2. Одеса. ПНДІЕІ. 2018. С.121–125.
 10. Бенько І.Д., Шагай Н.В. Особливості організації обліку і контролю в органах місцевого самоврядування. *Облік, оподаткування і контроль : теорія та методологія* : матеріали III міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. м. Тернопіль, 26 червня 2018 р. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С.49–51.
 11. Бенько І.Д., Сисюк С.В. Корупція в сфері публічних закупівель: форми прояву та засоби протидії. *Наук.-практ. журнал. Причорноморські економічні студії*. Вип. 38. Ч 2. Одеса. ПНДІЕІ. 2019. С.84–87.
 12. Бондарук Т. Особливості формування доходів місцевих бюджетів. *Стратегія розвитку України. Економічний та гуманітарний виміри*: матеріали наук.-практ. конф., Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2015. С. 24–27.
 13. Борович О.В. Бухгалтерський облік основних засобів у державному секторі. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2017. Вип.7. С.352–359.
 14. Бюджетний кодекс України : редакція від 04.12.2016. Верховна Рада України. URL:<http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page>.
 15. Височан О.С., Височан О.О. Організація бюджетного обліку в об'єднаних територіальних громадах. *Наук.-виробн. Журнал. Бізнес-навігатор*. 2020. Вип.4 (60). С.160–164.
 16. Волохова І.С. Добровільне об'єднання територіальних громад як шлях до збільшення ресурсної бази місцевих бюджетів. *Актуальні проблеми економіки*. 2016. №10 (187). С. 302–310.
 17. Гізатуліна Л. В., Шамрай Г. М. Доходи суб'єктів державного сектору: нормативно-правове регулювання. *Наукові праці НДФІ*. 2016. Вип. 4. С. 94–101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2016_4_9.
 18. Гнатенко Є. П. Аналіз співвідношення дебіторської та кредиторської

- заборгованості підприємства. *Наук. вісник Миколаївського національного ун-ту імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2015. №1. С. 38–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2015_1_9
19. Гургула Т. В. Фінансове забезпечення спроможності територіальних громад: проблеми та шляхи їх вирішення. *Наук. вісник Мукачівського державного університету. Серія Економіка*. 2017. Вип. 1(7). С. 132–135.
 20. Децентралізація в Україні: досягнення, надії, побоювання. Український незалежний центр політичних досліджень. 2017. URL: http://www.international-alert.org/sites/default/files/Ukraine_Decentralisation_UK_2017.
 21. Денищенко Л.В. Фінансова діяльність органів місцевого самоврядування як фактор ефективності управління коштами громад в умовах фінансової децентралізації. *Причорноморські економічні студії*. Одеса. ПНДІЕІ. 2020. Вип.51.С.138–143.
 22. Калюга Є. В. Витрати бюджету як об'єкт бухгалтерського обліку. Науковий журнал «Science Rise» № 12/1 (17) 2015. URL: <http://sr.org.ua/uk/sciencerrise/article/view/56324>.
 23. Кашена Н. Б., Цуканова О. В., Гаркуша Н. М. Методика економічного аналізу: сутність та елементи *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2014. Вип. 1. С. 40–51. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2014_1_6
 24. Ковальчук Ю.М. Щодо поняття об'єднаної територіальної громади як елемента правового регулювання. *Наук. вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2017. № 29. Т. 1. С. 87–90.
 25. Коритник Л.П., Клименко О.В. Запаси бюджетних установ: новації облікової теорії та практики. *Фінанси, облік і аудит*. 2016. Вип.1(27). С.219–322.
 26. Косяк А. П. Основні засоби: поняття, класифікація, вартість, первинний облік і документальне оформлення. *Комунальне господарство міст*. 2019. Том 2. Вип. 148. С. 104–110.

27. Кравченко О.В. Зобов'язання бюджетних установ: теоретичні та облікові аспекти. *Наук. вісник Херсонського державного ун-ту. Серія Економічні науки*. 2014. Вип. 5. Ч. 6. С. 140–144.
28. Кудлаєва Н.В. Визначення та оцінка основних засобів: реалії сьогодення. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип.1(69). С.107–114.
29. Кульчицький М.І. Тенденції та проблеми формування доходів місцевих бюджетів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління. Придніпровська державна академія будівництва та архітектури*. 2017. Вип. 3 (08). С. 296–301.
30. Куценко Т.Ф., Дударенко Є.Ю. Об'єднані територіальні громади в Україні: короткий аналітичний огляд. *Економіка та держава*. 2017. № 3. С. 19–23.
31. Лисяк Л., Роменська К. Напрями підвищення ефективності використання коштів місцевих бюджетів України. *Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка*. 2014. С. 100–105.
32. Луценко І.О. Забезпечення прозорості формування місцевих бюджетів. *Чернігівський науковий часопис. Серія 1: Економіка і управління*. 2015. № 1. С. 66–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chnch_ekon_2015_1_11.
33. Максимова В.Ф. Облік і контроль в механізмі реалізації ефективності управління: монографія. Одеса: ОДЕУ, 2012. 412 с.
34. Марков М. Є. Оцінювання соціально-економічного розвитку регіонів України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 2. С. 45–52.
35. Методичні рекомендації з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та підвідомчих бюджетних установах: Наказ Міністерства фінансів України від 14.09.2012 № 995 (редакція від 10.12.2014 року). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0995201-12>.
36. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку в державному секторі 19 «Забезпечення, непередбачені зобов'язання та непередбачені активи».

URL: <http://195.78.68.18/minfin/document/81063/19.pdf>.

37. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2009 р. № 1541 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0103-10>.
38. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби» : Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.
39. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 122 «Нематеріальні активи» : Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1018-10>.
40. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси»: Наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 року № 1202 (редакція від 01.01.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-10#Text>
41. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 «Виплати працівникам»: Наказ Міністерства фінансів України від 29.12.2011 № 1798 (редакція від 1.01.2015). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0121-12#Text>
42. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 «Доходи»: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1629 (редакція від 24.01.2017 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0089-11#Text>
43. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 18.05.2012 № 568 (редакція від 01.01.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0903-12#Text>
44. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в

державному секторі 133 «Фінансові інвестиції», Наказ Міністерства фінансів України від 18.05.2012 № 568. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0901-12#Text>.

45. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 128 «Зобов'язання»: Наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 № 1629 (редакція від 26.02.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0093-11#Text>
46. Олабоді О. В. Облік. Оподаткування. Аудит : наук.-допом. бібліогр. покажч. Київ: Нац. ун-т харч. Технол, 2021. 234 с.
47. Остріщенко Ю.В. Особливості планування та виконання місцевих бюджетів у контексті реалізації бюджетної реформи та реформи децентралізації. *Світ фінансів*. 2017. № 4 (53). С.132–144.
48. Переверзева А.В. Критеріальні ознаки формування об'єднаних територіальних громад: національні особливості та зарубіжний досвід. *Наук. вісник Миколаївського національного ун-ту імені В.О. Сухомлинського*. 2018. Вип. 22. С. 217–220.
49. Паянок Т. М. Система внутрішнього контролю дебіторської заборгованості: напрями вдосконалення. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2019. № 1 (42). С. 58–63
50. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : Наказ Міністерства фінансів України від 31 грудня 2013 року № 1203 URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
51. Податковий кодекс України (редакція від 28.03.2021). URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
52. Порядок реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та одержувачів бюджетних коштів в органах Державної казначейської служби, затверджений наказом Мінфіну від 02.03.2012 № 309 (редакція від 11.08.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0419-12#Text>

53. Починок Н. В., Бенько І. Д., Сисюк С. В. Фінансове забезпечення закладів фахової передвищої освіти: сутність, нормативні, організаційні та облікові аспекти. *Бізнес Інформ*. 2021. №7. С. 84–90. URL:<https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-7-84-90>.
54. Про затвердження Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28 вересня 2011 р. № 1001: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2018 № 1062. (редакція від 27.04.2019). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1062-2018-%D0%BF#Text>
55. Про затвердження Методичних рекомендацій з організації внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів у своїх закладах та у підвідомчих бюджетних установах: Наказ Міністерства фінансів України від 14.09.2012 № 995 (редакція від 10.12.2014 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0995201-12#Text>
56. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#n129>.
57. Про публічні закупівлі: Закону України від 25.12.2015 р. № 922-VIII із змін. від 4.06.2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>
58. Проць В.І. Система фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування в умовах децентралізацій. *Наук.-практ. журнал. Причорноморські економічні студії*. Вип. 30-2. Одеса. ПНДІЕІ. 2018. С.108–112.
59. Саєнко П.О. Теоретичні засади формування стратегії розвитку об'єднаної територіальної громади. *Економіка та суспільство: електронне наукове фахове видання*. Мукачівський державний ун-т. 2016. Вип. 7. С. 594–598.
60. Скляр Є.В., Храпливий А.І. Теоретичні засади дослідження дебіторської

- та кредиторської заборгованостей. *Молодий вчений*. 2016. № 5 (32). С. 153-156.
61. Сушко Н. І. Проблемні питання обліку зобов'язань за надходженнями бюджетів у контексті запровадження НП (С) БОДС 124 «Доходи». Актуальні проблеми розвитку системи управління державними фінансами: євроінтеграційний контекст; за ред. Т. І. Єфименко. Київ, 2016. 496 с.
 62. Татарин Н.Б., Войтович В.В. Місцеві бюджети як фінансова база місцевого самоврядування. *Наук. вісник Ужгородського національного ун-ту. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2017. Вип. 11. С.159–162.
 63. Ткачук А.Ф. Про бюджет і не тільки. Спеціально для ОТГ. Київ: Легальний статус, 2016. 76 с.
 64. Чакалова Н. С. Розробка робочих документів для проведення внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на промислових підприємствах. *Агросвіт*. 2018. № 22. С. 81–90.
 65. Щур Р.І. Методологічні основи формування дохідної бази об'єднаних територіальних громад. *Наук.-практ. журнал. Причорноморські економічні студії*. Вип. 30-2. Одеса. ПНДІЕІ. 2018. С.113–117.
 66. Юркевич І. Про деякі проблемні питання децентралізації влади в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2017. № 3(11). С. 100–104.
 67. Юрченко О. Б. Активи суб'єктів державного сектору економіки: поняття, класифікація та методичні засади організації обліку. *Економічний простір*. 2020. № 161. С.140–146.
 68. Юрченко О.Б. Облік і звітність у бюджетних установах : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 412 с.
 69. Semenushena, N., Sysiuk, S., Shevchuk, K., Petruk, I.&Benko, I. Institutionalism in Accounting: a Requirement of the Times or a Mechanism of Social Pressure? *Independent Journal of Management & Production*, 2020,11(9), 2516-2541. DOI: <http://dx.doi.org/10.14807/ijmp.v11i9.1440>.

[Web](#) of Science

70. Y Slobodyanik, N Zdyrko, N Kuzyk, S Sysiuk, I Benko. Audit of public finances: methodological issues and the case of Ukraine. *Independent Journal of Management & Production*,13(3), 2022, s076-s092. DOI: <https://doi.org/10.14807/ijmp.v13i3.1900>